

**Koncepcia odborného vzdelávania a prípravy žiakov
na výkon povolání a odborných činností v rezorte
pôdohospodárstva a rozvoja vidieka 2018**

Bratislava 2018

OBSAH

1	ÚVOD	4
1.1	Charakteristika jednotlivých odvetví hospodárstva v pôsobnosti MPRV SR	5
1.1.1	Poľnohospodárstvo	5
1.1.1.1	Zhodnotenie ekonomického a výrobného potenciálu poľnohospodárstva	5
1.1.1.2	Štruktúra pracovníkov v poľnohospodárstve	6
1.1.2	Potravinársky priemysel	7
1.1.2.1	Zhodnotenie ekonomického a výrobného potenciálu potravinárskeho priemyslu	8
1.1.2.2	Vývoj ekonomickej situácie v potravinárstve	9
1.1.2.3	Štruktúra pracovníkov v potravinárskom priemysle	9
1.1.3	Lesné hospodárstvo	10
1.1.3.1	Zhodnotenie ekonomického a výrobného potenciálu lesného hospodárstva	10
1.1.3.2	Štruktúra pracovníkov v lesnom hospodárstve	11
1.1.3.3	Lesnícke stredné odborné školy	12
2	Východiská koncepcie	13
2.1	Strategické materiály a z nich vyplývajúca analýza súčasného stavu odborného vzdelávania a prípravy	13
2.1.1	Všeobecne záväzné právne predpisy	13
2.2	Odvetvová analýza súčasného stavu odborného vzdelávania a prípravy žiakov na výkon povolania a odborných činností	14
2.2.1	Vývoj a vzťahy v systéme odborných škôl	14
2.2.2	Rezortné odborné vzdelávanie	16
2.2.3	Duálne vzdelávanie	22
2.2.4	Národná sústava kvalifikácií a Národná sústava povolání	23
2.3	Zamestnanosť a potreby trhu práce	24
2.3.1	Potreby trhu práce	28
2.3.2	Potreby trhu práce v poľnohospodárstve	29
2.4	Typy ďalšieho vzdelávania	31
2.4.1	Celoživotné vzdelávanie	31
2.4.2	Program rozvoja vidieka SR na programové obdobie 2014 – 2020	35
2.5	Závery z analýzy	37
3	Ciele	38
4	Zásadné programové zmeny na dosiahnutie cieľov koncepcie	39
5	Pracovný postup na zabezpečenie zmien	40
6	Záver	41
7	Zoznam príloh	42

ZOZNAM SKRATIEK

A	- absolventi
AB index	- index absorpcie trhom práce
AKS	- Agrárna komora Slovenska
AMN	- absolventska miera nezamestnanosti
CVTI SR	- Centrum vedecko-technických informácií Slovenskej republiky
CŽV	- celoživotné vzdelávanie
GYM	- gymnáziá
HA	- hotelová akadémia
HDP	- hrubý domáci produkt
ISDV	- informačný systém ďalšieho vzdelávania
IT	- informačné technológie
KON	- konzervatóriá
LH	- lesné hospodárstvo
MPRV SR	- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
MŠVVa Š SR	- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
MPSVa R SR	- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
NA	- nezamestnaní absolventi
NKR	- Národný klasifikačný rámec
NLC – LVÚ	- Národné lesnícke centrum – Lesnícky výskumný ústav
NPPC	- Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum
NSP	- Národná sústava povolaní
NSK	- Národná sústava kvalifikácií
OECD	- Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OU	- odborné učilište
P 15 – 18	- populácia 15 až 18- ročných
PISA	- Program OECD pre medzinárodné hodnotenie študentov
PKS	- Potravinárska komora Slovenska
PPA	- Pôdohospodárska platobná agentúra
PRV	- Program rozvoja vidieka na programové obdobie 2014 – 2020
PVV	- Programového vyhlásenia vlády SR
SK ISCO	- Národná klasifikácia zamestnaní
SK NACE	- Štatistická klasifikácia ekonomických činností
SOŠ	- stredná odborná škola
SOŠL	- stredná odborná škola lesnícka
SPPK	- Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora
SŠ	- spojená škola

ŠIOV	- Štátny inštitút odborného vzdelávania
ŠÚ SR	- Štatistický úrad Slovenskej republiky
UPSVAR	- Úrad práce sociálnych vecí a rodiny
ÚSOV	- úplné stredné odborné vzdelanie
VOV	- vyššie odborné vzdelanie
VUEPP	- Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva
VÚC	- Vyšší územný celok
ZPDaOS SR	- Zväz poľnohospodárskych družstiev a obchodných spoločností SR

1 ÚVOD

V súlade s § 30 ods. 3 zákona č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (ďalej len MPRV SR), ako ústredný orgán štátnej správy začlenený medzi subjekty koordinujúce odborné vzdelávanie a prípravu pre trh práce na celoštátnej úrovni predkladá Rade vlády Slovenskej republiky Odvetvovú koncepciu odborného vzdelávania a prípravy žiakov na výkon povolania, skupiny povolání a odborných činností (ďalej len koncepcia). Predkladaná odvetvová koncepcia nadväzuje na odvetvové koncepcie MPRV SR z apríla 2010 a z mája 2014. V predkladanej koncepcii je spracovaná problematika odborného vzdelávania a prípravy žiakov na výkon povolania a odborných činností pre odvetvia v pôsobnosti rezortu pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. Na základe § 9 zákona č. 575/2001 Z.z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov MPRV SR je ústredný orgán štátnej správy pre:

- a) poľnohospodárstvo
 - b) lesné hospodárstvo
 - c) pozemkové úpravy a ochranu poľnohospodárskej pôdy
 - d) závlahové systémy a odvodňovacie systémy
 - e) veterinárnu kontrolu, veterinárnu inšpekciu a veterinárny dozor
 - f) rastlinolekársku starostlivosť
 - g) plemenársky dozor
 - h) rybárstvo v oblasti akvakultúry a morského rybolovu
 - i) poľovníctvo
 - j) potravinárstvo a potravinový dozor
 - k) spracovanie dreva vrátane biotechnológií
 - l) regionálny rozvoj okrem koordinácie prípravy politík regionálneho rozvoja a okrem koordinácie využívania finančných prostriedkov z fondov Európskej únie.
- MPRV SR plní tiež úlohy súvisiace s rozvojom vidieka.

Podľa Programového vyhlásenia vlády SR (ďalej len PVV) z marca 2016 štátnym záujmom SR je podpora rozvoja vidieka a zlepšovanie životných podmienok vidieckeho obyvateľstva. Vláda preto považuje pôdohospodárstvo, potravinárstvo a lesníctvo za strategické odvetvia hospodárskej politiky štátu, ktoré majú nezastupiteľné miesto v štruktúre ekonomiky. Vláda vníma agropotravinársky komplex, lesnícku prvovýrobu, drevospracujúci priemysel a hospodárenie na vidieku ako významnú podpornú platformu pre politiku zamestnanosti a ako potenciálny parciálny nástroj pre riešenie dlhodobej nezamestnanosti. Vláda si tiež uvedomuje, že tieto odvetvia čelia zvýšeným globalizačným tlakom a často nepredvídateľným trhovým turbulenciám. Prejavuje sa to dlhodobo negatívnou obchodnou bilanciou s agropotravinárskymi komoditami. V PVV vláda ďalej konštatovala, že súčasný stav slovenského školstva a to tak regionálneho ako aj vysokého, považuje za veľkú výzvu.

1.1 Charakteristika jednotlivých odvetví hospodářstva v působnosti MPRV SR

1.1.1 Poľnohospodárstvo

Slovensko je prevažne vidieckou krajinou. Primárna funkcia poľnohospodárstva je produkcia potravín a priemyselných surovín. Poľnohospodárstvo je prvotným produkčným článkom potravinovej vertikály s rozhodujúcou väzbou svojej produkcie na potravinársky priemysel. Poľnohospodárstvo podstatnou mierou prispieva k udržiavaniu funkčnej sídelnej štruktúry vidieka, udržiavaniu vidieckej infraštruktúry a osídlenia. Disponuje materiálnymi a ľudskými zdrojmi pre počiatočné investície do diverzifikácie ekonomických aktivít na vidieku, rozvoja podnikania v oblasti služieb, remeselnej výroby, obchodu a pod. Aktuálne analýzy ukazujú, že tam, kde prosperuje poľnohospodárstvo tam sa rozvíja aj vidiek a celý región, tam kde poľnohospodárstvo upadá, tam upadá aj celý región. V súčasnosti rozvoj poľnohospodárstva smeruje k oživeniu poľnohospodárskej prvovýroby, najmä živočíšnej výroby a špecializovanej rastlinnej výroby.

1.1.1.1 Zhodnotenie ekonomického a výrobného potenciálu poľnohospodárstva

Poľnohospodárstvo v rokoch 2007–2016 bolo charakteristické poklesom poľnohospodárskej produkcie, nárastom hmotného a nehmotného majetku a investícií, poklesom počtu zamestnancov, pretrvávajúcou mzdovou disparitou voči národnému hospodárstvu, pretrvávajúcou medziročnou a regionálnou diferenciáciou vo výsledkoch hospodárenia. Tento vývoj sa odrazil aj na účasti poľnohospodárstva na ukazovateľoch národnej ekonomiky. Výška dosiahnutej priemernej mzdy v roku 2016 predstavovala 76,97 % mzdy v hospodárstve SR. Priemerná mesačná mzda v poľnohospodárstve v roku 2016 dosiahla výšku 702 € pričom priemerná mzda za rok 2016 v hospodárstve SR dosiahla výšku 912 €.

Vývoj podielu poľnohospodárstva na ukazovateľoch ekonomiky SR

Tab. č. 1

Podiel na	pridanej hodnote	hrubej produkcie	medzispotrebe	dovoze	vývoze	priem. mzde	zamestnanosti
Rok	v bežných cenách						
2007	3,14	2,55	2,15	5,57	3,92	74,97	2,58
2008	3,2	2,51	2,05	5,79	4,11	75,92	2,47
2009	2,53	2,25	2,05	7,17	4,87	75,58	2,34
2010	2,07	1,96	1,89	6,57	4,88	75,55	2,24
2011	2,55	2,1	1,82	6,68	5,14	77,86	2,18
2012	2,69	2,24	1,95	6,77	5,78	78,26	2,12
2013	2,99	2,38	1,98	6,5	5,01	75,97	2,25
2014	3,38	2,49	1,92	6,31	4,22	76,11	2,15
2015	2,68	2,2	1,9	5,97	4,14	74,18	2,1
2016	2,62	2,14	1,85	6,18	4,04	76,97	2,02

Zdroj: ŠÚ SR, výpočty NPPC-VUEPP, publikované v časopise Ekonomika poľnohospodárstva • ročník XVIII. č. 1/2018

V SR existuje duálna štruktúra poľnohospodárskych podnikov, t.j. vyšší počet fyzických osôb s veľmi malou výmerou pôdy a nižší počet právnických osôb, ktoré predstavujú ekonomicky a produkčne rozhodujúcu časť podnikov. Táto časť podnikov má prevažne veľkovýrobný charakter s prevahou prenajatej pôdy, s relatívne nízkou mierou diverzifikácie činností mimo poľnohospodárstva, bikultúrnym pestovaním plodín a nízkou úrovňou finalizácie výroby.

Počet podnikov podľa právnych foriem a ich percentuálny podiel z celkového počtu Tab. č. 2

Právna forma	roky			2013/ 2010	percentuálny podiel		
	2010	2013	2016		2010	2013	2016
Družstvá, štátne podniky	589	572		97,11	25,89	20,83	
Obchodné spoločnosti	1 520	1 970		129,61	66,81	71,74	
z toho:							
verejné obchodné spoločnosti	1	3		300,00			
spol. s ručením obmedzeným	1 389	1 833		131,97			
akciové spoločnosti	128	131		102,34			
komanditné spoločnosti	2	3		150,00			
Ostatné právnické formy	166	204		122,89	7,30	7,43	
Právnické formy spolu	2 275	2 746	3 200	120,70	27,47	33,75	35,03
Registrované fyzické osoby	6 008	5 389	5 935	89,70	72,53	66,24	64,97
Spolu	8 283	8 135	9 135	98,21	100	100	100
Neregistrované fyzické osoby	16 179	15 431	16 523	95,38			
Spolu	24 462	23 566	25 658	96,34			

Zdroj: Poľnohospodárstvo: ŠÚ SR - Štrukturálny cenový súhrn 2010, 2013, 2016, publikované Zelená správa 2016, Príloha 2 SITUÁCIA V POĽNOHOSPODÁRSTVE A POTRAVINÁRSTVE SR

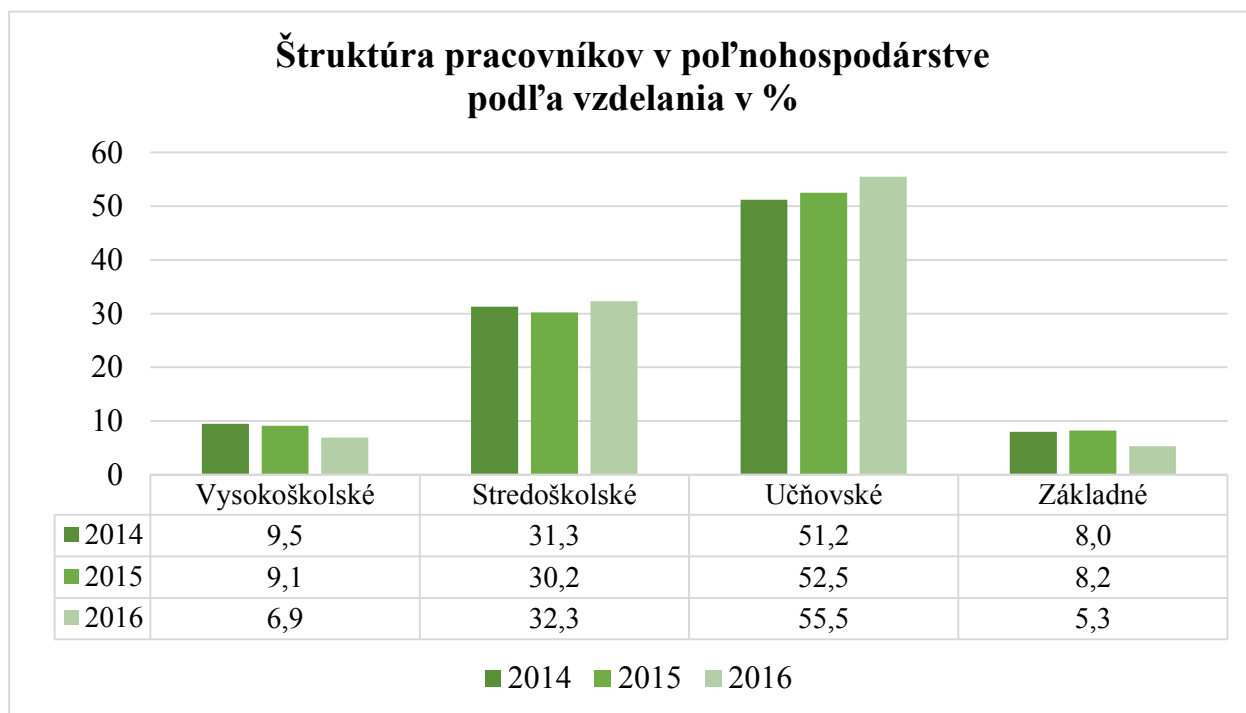
1.1.1.2 Štruktúra pracovníkov v poľnohospodárstve

Podľa poľnohospodárskeho cenového súhrnu v roku 2010 pracovalo na farmách na Slovensku 90 961 osôb, v roku 2016 to bolo už iba 50 100 osôb, z toho ženy tvorili 25 %. V roku 2016 tvoril podiel pracovníkov v poľnohospodárstve na celkovom počte zamestnaných v SR 2,02 percentuálny podiel (priemer EÚ sa blíži k 5 %, v Poľsku je to viac ako 10 %). V štruktúre pracujúcich z hľadiska pracovného statusu prevládalo zastúpenie zamestnancov, ktorí tvorili 88,8 %. Priemerný vek pracovníkov v poľnohospodárstve v roku 2016 dosiahol 44,7 rokov (v hospodárstve SR bol 41,2 rokov). Zastúpenie jednotlivých vekových kategórií: pracujúci vo veku 55-59 rokov - 18,5 %, pracujúci vo veku 50-54 rokov - 17,9 %, pracujúci vo veku 25-29 rokov - 11,8 % a pracujúci vo veku 35-39 rokov - 11,0 %. Najnižšie podiely dosahujú najmladší pracujúci vo veku 15-24 rokov - 0,2 % a najstarší pracujúci, t.j. vo veku 60 a viac rokov - 1,9 %.

Vzdelanostná štruktúra pracujúcich v sektore poľnohospodárstva sa v posledných rokoch mení. Znižuje sa podiel počtu pracujúcich s vysokoškolským vzdelaním, ktorý v roku 2016 dosiahol úroveň 6,9 %. Podiel vyučených pracujúcich sa každoročne mierne zvyšuje a v roku 2016 dosiahol úroveň 55 %. Podiel počtu pracujúcich so stredoškolským vzdelaním v roku 2016 dosiahol úroveň cca 32 % a zároveň sa mierne znižuje podiel pracovníkov so základným vzdelaním, v roku 2016 dosiahol podiel cca 5 %. Vzdelanostná štruktúra v sektore nie je dobrá a nevyhovuje rastúcim požiadavkám na kvalitu znalostí a zručností potrebných na obsluhu nových technológií v procese modernizácie poľnohospodárskej výroby.

Štruktúra pracovníkov v poľnohospodárstve podľa vzdelania

Graf č. 1

Zdroj: Zelená správa 2017, Situácia v poľnohospodárstve a potravinárstve SR

Zoznam odborných učilíšť, stredných odborných škôl a spojených škôl, ktoré zabezpečujú vzdelávanie v poľnohospodárstve je v prílohe:

- č. 1.4. Stredné odborné školy v skupine odborov Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo rozvoj vidieka I. (skupina odborov 42),
- č. 1.5. Stredné odborné školy v skupine odborov – Veterinárske vedy (skupina odborov 43),
- č. 1.6. Stredné odborné školy v skupine odborov Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo rozvoj vidieka II. (skupina odborov 45).

1.1.2 Potravinársky priemysel

Potravinársky priemysel predstavuje v priemyselnom portfóliu a ekonomike Slovenska veľmi dôležité odvetvie, ktoré priamo nadväzuje na poľnohospodársku prvovýrobu. Okrem základnej potravinárskej výroby generuje aj služby, poskytuje pracovné miesta, má významný vplyv na rozvoj regiónov a zabezpečuje výživu obyvateľstva. Potravinársky priemysel je nevyhnutné vnímať ako strategický priemysel, ktorý zabezpečuje potravinovú suverenitu Slovenska a ktorý disponuje

potenciálom na rozvoj s cieľom zabezpečiť potravinovú sebestačnosť našej krajiny pri súčasnom rešpektovaní požiadaviek ochrany životného prostredia a zachovaní princípov udržateľného rozvoja.

Potravinársky priemysel má na Slovensku dlhodobú tradíciu. Vychádza z historicky veľmi kvalitnej výroby garantovanej prísnou legislatívou. Silná konkurencia po vstupe Slovenska do EÚ, otvorenie trhu, nedostatočné investície do inovácií a modernizácie potravinárskeho priemyslu oslabili jeho pozíciu v rámci hospodárstva a poľnohospodársko-potravinárskeho komplexu.

1.1.2.1 Zhodnotenie ekonomického a výrobného potenciálu potravinárskeho priemyslu

Potravinársky priemysel tvorí samostatnú súčasť agrárneho sektora a potravinovej vertikály. Z makroekonomického hľadiska účasť odvetvia potravinárstva na národnom hospodárstve - národnej ekonomike vyjadrená podielom pridanej hodnoty, hrubej produkcie, medzispotreby, priemernej mzdy a zamestnanosti mala v rokoch 2007 – 2018 klesajúcu tendenciu. Klesajúci trend pridanej hodnoty je do určitej miery spôsobený meniacim sa podielom jej úrovne v iných odvetviach národného hospodárstva, ale najmä poklesom výroby rozhodujúcich odvetví potravinárskeho priemyslu (mäsový, mliekarenský, mlynský) a výrazným dovozom hotových potravinárskych výrobkov s pridanou hodnotou realizovanou mimo územia SR aj z prvotných poľnohospodárskych surovín vyvezených zo Slovenska. Pokles podielu potravinárstva na hrubej produkcii a medzispotrebe národného hospodárstva SR súvisí so znižovaním jeho produkčnej výkonnosti a poklesom hrubej produkcie v potravinárstve.

Vývoj podielu potravinárstva na ukazovateľoch ekonomiky SR

Tab. č. 3

Rok	Podiel potravinárstva na				
	pridanej hodnoty	hrubej produkcie	medzispotrebe	priem. mzde	zamestnanosti
	V bežných cenách				
2007	1,89	2,64	3,13	90,52	2,24
2008	1,83	2,62	3,14	90,04	2,24
2009	1,68	2,49	3,07	91,45	2,2
2010	1,61	2,26	2,71	90,77	2,11
2011	1,55	2,3	2,78	89,39	2,05
2012	1,55	2,24	2,67	90,06	2,02
2013	1,41	2,18	2,67	88,96	1,95
2014	1,51	2,27	2,76	89,86	1,89
2015	1,41	2,02	2,39	89,01	1,91
2016	1,44	1,95	2,26	89,67	1,93

Zdroj: ŠÚ SR, výpočty NPPC-VUEPP, publikované v časopise Ekonomika poľnohospodárstva • ročník XVIII. č.1/2018

Tendencia poklesu potravinárskeho priemyslu v makroekonomických ukazovateľoch národného hospodárstva bola podobná ako v poľnohospodárstve a pokles hrubej produkcie sa odrazil aj v poklese zamestnanosti a následne v poklese podielu zamestnanosti potravinárstva na celkovej zamestnanosti SR.

Na druhej strane úspornosťou pracovných síl sa zvýšila produktivita práce. Zmeny vo vývoji pridanej hodnoty a produktivity práce v odvetví potravinárstva vo vzťahu k priemerným hodnotám národného hospodárstva sa podpísali pod zmenu trendu prehlbovania mzdovej disparity, ktorá sa pohybovala v rozpätí od 9,5 % do 11,0 % k priemeru národného hospodárstva, čo znamená, že mzdová úroveň v potravinárstve bola o 9,5 – 11,0 % nižšia ako mzdová úroveň v národnom hospodárstve. V zásade však možno konštatovať, že priemerná mesačná mzda vo výrobe potravín (organizácie s 20 a viac zamestnancami) sa každoročne zvyšuje a v roku 2016 dosiahla úroveň 835 € (priemer v národnom hospodárstve v roku 2016 bol na úrovni 912 €).

1.1.2.2 Vývoj ekonomickej situácie v potravinárstve

V období rokov 2007-2016 bola ekonomika slovenského potravinárskeho priemyslu ovplyvnená obchodným tlakom na trhu EÚ, ktorý vyústil do značných dovozov nahraditeľných potravinárskych výrobkov na Slovensko najmä v nižších cenových reláciách. Vplyvom aktívnej politiky štátu v posledných rokoch začala viac fungovať spolupráca medzi domácimi výrobkami a obchodnými reťazcami, čo sa prejavilo na zvyšujúcom sa podiele slovenských výrobkov v maloobchodnej sieti, ktorá však stále nie je dostačujúca a v súčasnosti dosahuje úroveň cca 40 %.

Štruktúru potravinárskeho priemyslu a podiel jednotlivých odborov na potravinárskej výrobe v roku 2012 v %

Graf č. 2

Poznámka: podiel je vypočítaný z údajov o výrobe odvetví a celkovej výroby potravinárskeho priemyslu vo finančnom vyjadrení. Zdroj: Potrav (MPRV SR) 1-02, Radela, s.r.o. a prepočty NPPC-VÚEPP

Ekonomiku a najmä produkčnú výkonnosť potravinárskeho priemyslu ovplyvnil značný dovoz nahraditeľných potravinárskych výrobkov na Slovensko vo výhodných cenových reláciách prostredníctvom obchodných reťazcov. Dôsledkom ekonomickej a výrobnjej optimalizácie je reštrukturalizácia potravinárskeho priemyslu.

1.1.2.3 Štruktúra pracovníkov v potravinárskom priemysle

V 90. rokoch minulého storočia v potravinárskej výrobe pracovalo približne 80 tis. ľudí. V roku 2016 pracovalo v potravinárskej výrobe 54,4 tis. osôb, pričom podiel mužov tvoril 48,5 % a podiel žien dosiahol 51,5 %. V štruktúre pracujúcich z hľadiska pracovného statusu v potravinárskej výrobe prevláda zastúpenie zamestnancov, ktorí tvorili 92,5 %.

Priemerný vek pracovníkov v potravinárskej výrobe v roku 2016 bol 41,2 roka, čím sa vyrovnal priemeru národného hospodárstva. Najvyššie zastúpenie vykazovali pracujúci vo veku 35-39 rokov (19,1 %), najmä muži a v kategórii 40-44 ročných (13,4 %), rovnako najviac muži. Najnižšie podiely dosahovali, tak ako v poľnohospodárstve, najmladší pracujúci 15-24 roční (7,0 %) a najstarší pracujúci vo veku 60 a viac rokov (0,9 %). Z hľadiska vzdelania má štruktúra pracujúcich v potravinárskej výrobe rozdielny vývoj ako v poľnohospodárstve. Zvyšuje sa podiel vysokoškolsky vzdelaných pracujúcich a v roku 2016 dosiahol 11,2 percentný podiel. Podiel stredoškolsky vzdelaných pracujúcich zostal v roku 2016 na rovnakej úrovni ako v predchádzajúcom roku, t.j. na úrovni 37,9 %. Počet pracovníkov s učňovskými vzdelaniami postupne klesá a v roku 2016 dosiahol úroveň 47,8 %. V roku 2016 sa opäť zvýšil podiel počtu pracovníkov so základným vzdelaním na úroveň 3,1 %.

Zoznam odborných učilíšť, stredných odborných škôl, spojených škôl a hotelových akadémií, ktoré zabezpečujú vzdelávanie v rámci potravinárskej výroby je v prílohe:

- č. 1.3. Stredné odborné školy v skupine odborov Potravinárstvo (skupina odborov 29).

1.1.3 Lesné hospodárstvo

Dlhodobu udržateľnú lesnú hospodárenie predpokladá zabezpečenie ochrany a zveľaďovania lesov tak, aby plnili svoje verejnoprospešné funkcie a hospodársku funkciu producenta dreva ako ekologicky čistej a obnoviteľnej suroviny. Vďaka racionálnemu a modernému trvalo udržateľnému obhospodarovaniu nám lesy poskytujú dostatok surovín pre súčasné a aj budúce generácie. Drevo je potrebné vnímať ako strategickú surovinu, ktorej rozumné využívanie a spracovanie podporuje regionálny priemysel a zvyšuje zamestnanosť. Domáci drevospracujúci priemysel má ambíciu a podmienky stať sa jedným z pilierov slovenskej ekonomiky. Navyše ukladaním uhlíka v lesoch, v produktoch z vyťaženej dreva a jeho náhradou za neobnoviteľné suroviny a energiu, lesnícko-drevársky sektor významnou mierou prispieva k zmierňovaniu klimatickej zmeny.

1.1.3.1 Zhodnotenie ekonomického a výrobného potenciálu lesného hospodárstva

Výmera lesných pozemkov v Slovenskej republike v roku 2017 bola 2 019 273 ha, z toho porastovej pôdy resp. lesných porastov 1 946 312 ha. Lesnatosť počítaná ako percentuálny podiel výmery lesných pozemkov z celkovej výmery Slovenska v roku 2017 dosiahla úroveň 41,2 %. Z hľadiska drevinového zloženia prevládajú listnaté dreviny so zastúpením 62,8 %, ihličnaté dreviny tvoria 37,2 %. Najvyššie zastúpenie má buk (33,6 %), smrek (22,7 %), dub letný a zimný (10,5 %) a borovica (6,7 %). Zásoba dreva v lesných porastoch dosiahla v roku 2017 hodnotu 480,75 mil. m³ hrubiny bez kôry. Priemerná zásoba dreva je 248 m³ na hektár porastovej pôdy. Naďalej pretrváva dlhodobý trend zvyšovania výmery lesov na Slovensku. Za ostatných 10 rokov sa výmera porastovej pôdy zvýšila o vyše 11 tisíc ha. V roku 2017 bolo vo vlastníctve štátu 769 023 ha porastovej pôdy, čo predstavuje 39,5 % z celkovej výmery porastovej pôdy. Štátne organizácie v tomto období však obhospodarovali 1 019 200 ha porastovej pôdy, čo je 52,4 % z jej celkovej výmery. Ostatnú výmeru porastovej pôdy obhospodarovali

neštátne subjekty lesného hospodárstva, ktoré vlastnia a obhospodarujú lesy súkromné, cirkevné, obecné a lesy spoločenstiev a poľnohospodárskych družstiev.

Základné makroekonomické ukazovatele hospodárstva a lesného hospodárstva SR (ďalej len LH) za rok 2017 sú uvádzané v tabuľke č. 4. Hodnota hrubého domáceho produktu (ďalej len „HDP“) lesného hospodárstva v bežných cenách roku v 2017 dosiahla 0,3 mld. € a medziročne stúpila o 3,4 %. Podiel HDP lesného hospodárstva predstavuje 0,35 % z HDP hospodárstva SR. Investície do lesného majetku a lesnej výroby v roku 2017 dosiahli 40 mil. €. V LH sa zamestnanosť udržiava na približne rovnakej úrovni. V nasledujúcom období sa očakáva pokračovanie podobného tempa rastu ekonomiky ako v roku 2017, ktorý by mal zabezpečiť priaznivé makroekonomické prostredie aj pre lesné hospodárstvo SR. LH zamestnáva približne 11,2 tisíc osôb. Priemerná mesačná mzda technicko-hospodárskych pracovníkov lesných podnikov, v ktorej nie je započítaná priemerná mzda zamestnancov dodávateľských firiem (prevažne robotníci), dosiahla v roku 2017 výšku 1 032 €, čo predstavuje 108,2 % mzdy v hospodárstve SR.

Základné makroekonomické ukazovatele hospodárstva a lesného hospodárstva SR (LH) Tab. č. 4

Ukazovateľ	Meracia jednotka	Rok					
		2010	2013	2014	2015	2016	2017
HDP v bežných cenách ³⁾	mld. €	67,58	74,17	75,95	78,69	80,96	84,39
z toho LH		0,22	0,28	0,31	0,28	0,27	0,3
Prírastok HDP	%	5,6	2,0	2,3	3,3	2,9	3,4
Investície v bež. cenách ³⁾	mil. €	14 910	15 374	15 495	18 108	16 332	18 018
z toho LH		32	24	37	39	61	40
Zamestnanci (pracovníci)	tis. osôb	2 170	2 192	2 223	2 267	2 321	2 372
z toho LH		9 ¹⁾	10 ¹⁾	10 ¹⁾	10 ¹⁾	10 ¹⁾	11,2 ¹⁾
Priemerná mesačná mzda	€	769	824	858	883	912	954
z toho LH		676	907 ²⁾	958 ²⁾	996 ²⁾	1 004 ²⁾	1 032 ²⁾
Produktivita práce z pridanej hodnoty		27 543	29 958	30 799	29 099	31 423	32 304
z toho LH		19 693	29 797	34 463	34 953	33 783	37 666

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky – databázy Slovstat, Národná banka Slovenska, NLC – LVÚ Zvolen

Vysvetlivka: HDP – hrubý domáci produkt, LH – lesné hospodárstvo

Vypracoval: NLC – LVÚ Zvolen: HDP bol vypočítaný výrobnou metódou; V HDP LH nie je zahrnutá pridaná hodnota podnikateľského sektora lesníckych služieb, keďže nie sú za nich k dispozícii všetky potrebné údaje.

¹⁾ Ďalších približne 9 tis. osôb pracuje v neštátnych lesníckych subjektoch a dodávateľských firmách ako živnostníci.

²⁾ Zahŕňa hlavne technicko-hospodárskych pracovníkov lesných podnikov, nie je v nej započítaná priemerná mzda zamestnancov dodávateľských firiem (prevažne robotníci)

³⁾ Údaje za rok 2017 sú predbežné

1.1.3.2 Štruktúra pracovníkov v lesnom hospodárstve

Podľa údajov Štatistického úradu SR v roku 2017 pracovalo v LH (SK NACE 02 Lesníctvo a ťažba dreva) 11,2 tisíc osôb, z toho bolo 9,2 tisíc mužov. Najviac zamestnancov (8 tisíc) malo

stredoškolské, 2,2 tisíc vysokoškolské a 1 tisíc základné vzdelanie. Štruktúra zamestnancov LH podľa vzdelania a pohlavia za roky 2015 - 2017 je uvedená v tabuľke č. 5.

Vývoj štruktúry zamestnancov lesného hospodárstva podľa vzdelania a pohlavia Tab. č. 5

Vzdelanie	2015			2016			2017		
	spolu	ženy	muži	spolu	ženy	muži	spolu	ženy	muži
	tisíc osôb								
základné	0,9	0,1	0,8	0,6	0,1	0,5	1	0,2	0,8
stredoškolské	7,6	0,8	6,8	8,4	0,9	7,5	8	1,4	6,6
vysokoškolské	1,0	0,3	0,7	1,6	1,0	0,6	2,2	0,4	1,8
Spolu	9,5	1,2	8,3	10,6	2,0	8,6	11,2	2	9,2

Zdroj: ŠÚ SR, 2018 (SK NACE 02 Lesníctvo a ťažba dreva); Vypracoval: NLC-LVÚ Zvolen

1.1.3.3 Lesnícke stredné odborné školy

Výchova a vzdelávanie stredoškolských pracovníkov pre LH je zabezpečované prostredníctvom stredných odborných škôl (SOŠ): Ľudovíta Greinera Banská Štiavnica, Bijacovce, Ivanka pri Dunaji, Tvrdošín, Poltár a stredných odborných škôl lesníckych (SOŠL): Banská Štiavnica, Liptovský Hrádok, Prešov. Spolu v nich v školskom roku 2015/2016 študovalo 1 290 žiakov a v školskom roku 2016/2017 ich počet klesol na 1 207 žiakov. Prehľad odborov vzdelávania, počet študentov a absolventov stredných škôl je uvedený v tabuľke č. 6.

Prehľad o štúdiu na stredných školách v školskom roku 2015/2016 a 2016/2017 Tab. č. 6

Školský rok	2015/2016		2016/2017	
Študijný odbor (forma)	Počet žiakov	z toho absolventov	Počet žiakov	z toho absolventov
Stredné odborné školy lesnícke				
Lesníctvo (ÚSOV)	479	124	458	115
Stredné odborné školy (SOŠ)				
Lesníctvo (ÚSOV)	213	47	199	38
Operátor lesnej techniky	182	49	201	43
Mechanik opravár – lesné stroje a zariadenia	45	20	35	15
Mechanizátor lesnej výroby	243	63	173	68
Lesná výroba	32	5	170	32
Lesné hospodárstvo (VOV)	96	27	31	6
Spolu SOŠ	811	211	749	202

Zdroj: Osobitný zisťovací dotazník NLC, 2016, 2017; Vypracoval: NLC-LVÚ Zvolen

Vysvetlivky: ÚSOV – úplné stredné odborné vzdelanie; VOV – vyššie odborné vzdelanie

Zoznam odborných učilíšť, stredných odborných škôl a spojených škôl, ktoré zabezpečujú vzdelávanie v lesnom hospodárstve je v prílohe:

- č. 1.4. Stredné odborné školy v skupine odborov Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo rozvoj vidieka I. (skupina odborov 42),
- č. 1.6. Stredné odborné školy v skupine odborov Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo rozvoj vidieka II. (skupina odborov 45).

2 Východiská koncepcie

2.1 Strategické materiály a z nich vyplývajúca analýza súčasného stavu odborného vzdelávania a prípravy.

Koncepcia vychádza z nasledovných strategických dokumentov:

- Programové vyhlásenie vlády SR z marca 2016,
- Stratégia Európa 2020 na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu,
- Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania na roky 2018 - 2027 Kvalitné a dostupné vzdelanie pre Slovensko,
- Dokument „Premena nášho sveta: Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj“,
- Koncepcia rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2013 – 2020,
- Koncepcia rozvoja potravinárskeho priemyslu na roky 2014 – 2020,
- Program rozvoja vidieka SR na programové obdobie 2014 – 2020,
- Z dokumentov Regionálne stratégie odborného vzdelávania a prípravy pripravované vyššími územnými celkami,
- Z materiálov profesijných a stavovských organizácií, ktoré sú v zmysle platnej legislatívy partnerom pre túto oblasť odborného vzdelávania a prípravy,
- Z analýz zameraných na vývoj ukazovateľov, ich trendy a anticipáciu budúceho vývoja, ako napríklad: Vývojové tendencie ukazovateľov materských, základných a stredných škôl, Prognóza vývoja ukazovateľov stredných odborných škôl do roku 2025.

2.1.1 Všeobecne záväzné právne predpisy

Odborné vzdelávanie a príprava žiakov na výkon povolania vychádza z nasledovných legislatívnych noriem a predpisov:

- Zákon č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- Zákon č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- Zákon č. 568/2009 Z.z o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
- Zákon č. 5/2004 Z. z.o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov,

- Vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 251/2018 Z. z. o sústave odborov vzdelávania pre stredné školy a o vecnej pôsobnosti k odborom vzdelávania,
- Vyhláška Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 252/2018, ktorou sa ustanovujú kritériá na určovanie najvyššieho počtu žiakov prvého ročníka stredných škôl,
- Vyhláška Ministerstva školstva SR č. 97/2010 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti a dokumentácii akreditovaného vzdelávacieho programu ďalšieho vzdelávania.

2.2 Odvetvová analýza súčasného stavu odborného vzdelávania a prípravy žiakov na výkon povolania a odborných činností

2.2.1 Vývoj a vzťahy v systéme odborných škôl

Úroveň základných ukazovateľov (počtu žiakov, tried, učiteľov, učební a škôl) v systéme školstva je podmienená demografickým vývojom. Populačný vývoj určuje stupeň záťaže školského systému a spolu so sociálno-ekonomickými faktormi aj mieru dopytu po danom type školy a druhu výchovno-vzdelávacích služieb. Distribúcia populácie na rôzne druhy vzdelávacích programov je výsledkom ponuky škôl a záujmu žiakov ovplyvňovaného šancou dobrého uplatnenia sa na trhu práce, resp. rizikom nezamestnanosti.

Vzhľadom k demografickej krivke je na Slovensku zjavný pokles počtu študentov na stredných odborných školách. Tento stav je potvrdený aj v hodnotiacich správach stredných odborných škôl a tiež je zjavný z tabuľky č. 7. Počet novoprijatých žiakov na stredné odborné školy sa od roku 2000 postupne znižuje. V roku 2000 to bolo 76,5 tisíc, v roku 2009 53 791 a v roku 2017 36 096 žiakov, t.j. zníženie oproti roku 2000 o 52,8 %. Medziročné tempo poklesu dosahovalo v priemere 4 %. Taktiež počet absolventov postupne klesá. V roku 2000 bolo 66,5 tisíc absolventov stredných škôl, v roku 2009 sa ich počet znížil na 48 368 osôb a v roku 2017 dosiahol počet 31 448, čo je zníženie oproti roku 2000 o 52,7 %. Podobne klesal od roku 2003 aj počet žiakov v SOŠ, do roku 2017 sa znížil o 95,1 tisíc, z 224,7 tisíc na 129 642, t. j. o 42 %. Klesajúci trend by mal pokračovať do roku 2020. Pokles na minimum 125 tisíc žiakov na stredných odborných školách by mal byť dosiahnutý v roku 2019, čo možno pozorovať i z grafu č. 4.

Vývoj ukazovateľov stredných odborných škôl od roku 2009

Tab. č. 7

Rok/ukaz.	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
novoprijatí	53 791	48 392	45 795	44 250	42 235	41 239	39 963	38 168	36 096
žiaci	189 265	179 790	168 974	157 956	148 748	142 799	138 360	134 154	129 642
absolventi	48 368	48 904	47 357	45 912	42 285	37 968	34 693	33 576	31 448
triedy	7 757	7 629	7 408	7 075	6 742	6 456	6 216	5 968	5 768
učitelia	16 550	16 283	15 759	15 053	14 464	13 915	13 540	13 220	12 839
učebne	11 859	11 992	11 964	11 757	11 687	11 575	11 503	11 400	11 146

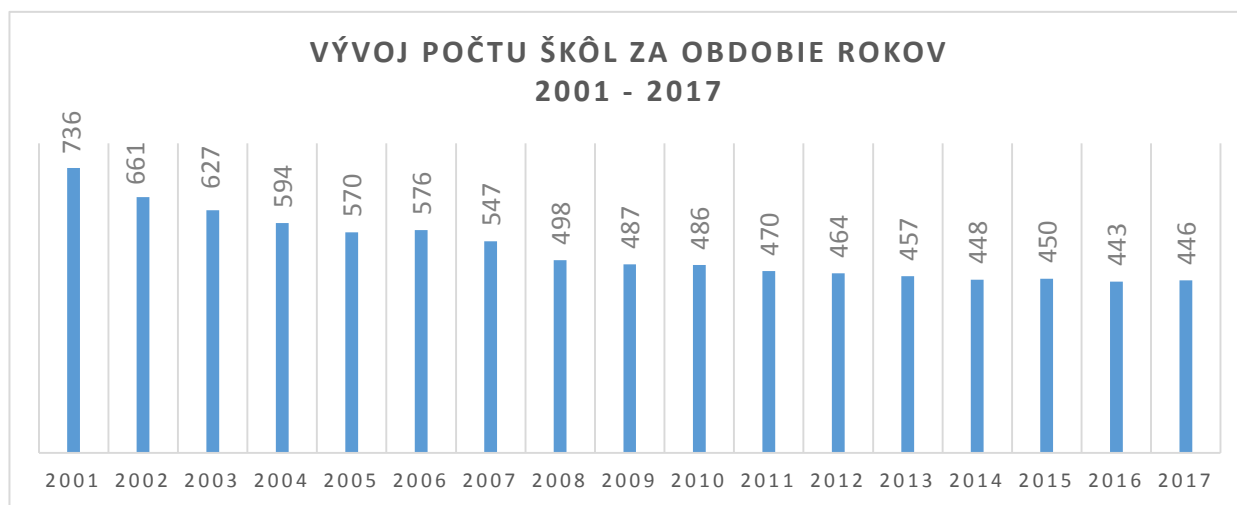
školy	487	486	470	464	457	448	450	443	446
-------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Zdroj: CVTI SR, publikované v dokumente: Vývojové tendencie ukazovateľov materských, základných a stredných škôl (trendová analýza 2000 – 2017), Mgr. Ján Herich Bc. Martin Kováč Odbor metodiky a tvorby informácií školstva, CVTI SR, Bratislava 2018

Podobne klesal aj počet škôl, keď v roku 2001 bolo 736 stredných odborných škôl a v roku 2017 ich počet klesol na 446, čo je zníženie oproti roku 2001 o 60,59 %. Vývoj počtu stredných odborných škôl dokumentuje graf č. 3.

Vývoj počtu stredných odborných škôl

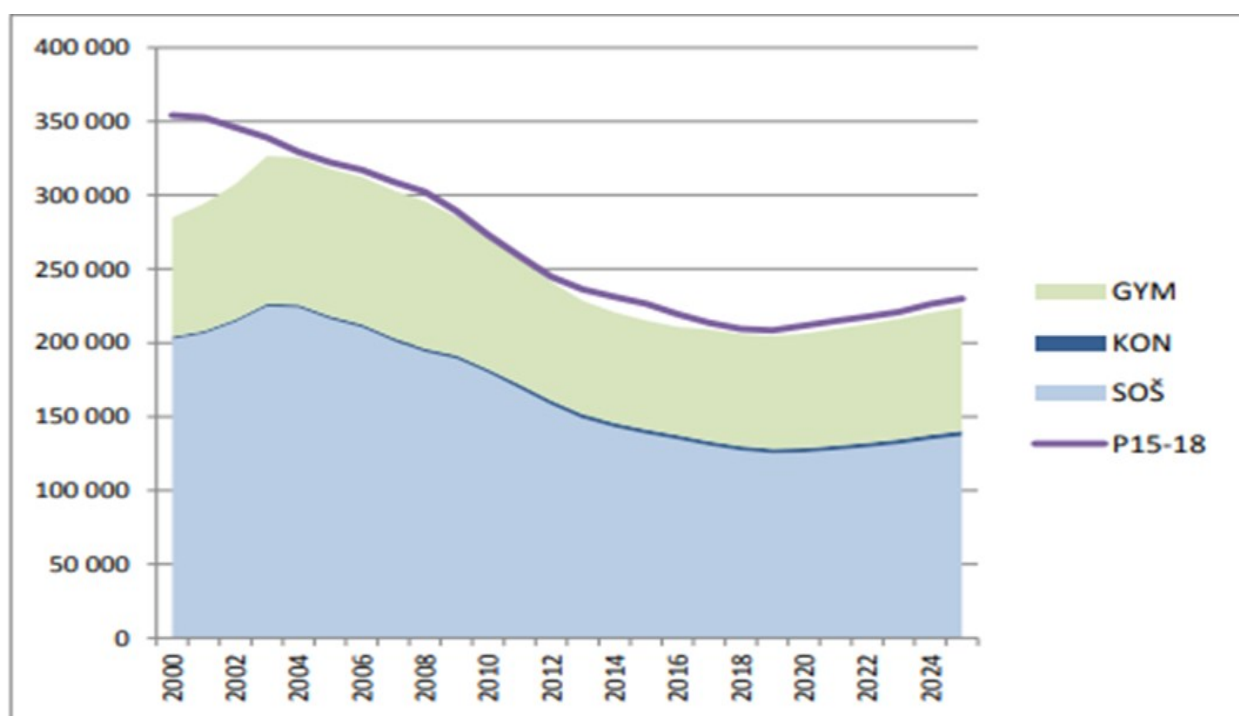
Graf č. 3

Zdroj: CVTI SR, publikované v dokumente Vývojové tendencie ukazovateľov materských, základných a stredných škôl, trendová analýza 2000 – 2017, Mgr. Ján Herich Bc. Martin Kováč Odbor metodiky a tvorby informácií školstva, CVTI SR, Bratislava 2018.

Vývoj štruktúry žiakov stredných škôl s prognózou do roku 2025

Graf č. 4

Zdroj: CVTI SR, publikované v dokumente Anticipácia absolventov SOŠ podľa skupín odborov vzdelávania do roku 2020, spracoval: Mgr. Ján Herich, Odbor metodiky a tvorby informácií školstva, CVTI SR, Bratislava 2018.

2.2.2 Rezortné odborné vzdelávanie

Podľa aktuálne platnej vyhlášky Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej len MŠVV a Š SR) č. 251/2018 Z.z. o sústave odborov vzdelávania pre stredné školy a o vecnej pôsobnosti k odborom vzdelávania a na základe charakteru činností patriacich do pôsobnosti rezortu pôdohospodárstva a rozvoja vidieka sa odborné vzdelávanie s dosiahnutím rôznych stupňov stredného odborného vzdelania uskutočňuje v nasledovných učebných a študijných odboroch:

29 Potravinárstvo – učebné odbory

Poradové číslo	Kód	Názov
1.	2982 F	Potravinárska výroba
2.	2954 H	Mäsiar
3.	2955 H	Mäsiar lahôdkár
4.	2962 H	Pekár
5.	2963 H	Mlynár a cestovínár
6.	2964 H	Cukrár
7.	2966 H	Cukrovinkár pečivár
8.	2977 H	Cukrár kuchár
9.	2978 H	Cukrár pekár
10.	2987 H 01	Biochemik – mliekarenská výroby

11.	2987 H 02	Biochemik – výroba piva a sladu
12.	2987 H 03	Biochemik – liehovarnícka výroba a výroba vína

45 Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka II – učebné odbory

Poradové číslo	Kód	Názov
1.	4572 F	Poľnohospodárska výroba
2.	4579 F	Lesná výroba
3.	4524 H	Agromechanizátor opravár
4.	4529 H	Pracovník pre záhradnú tvorbu, zeleň a služby
5.	4561 H 01	Poľnohospodár - mechanizácia
6.	4561 H 02	Poľnohospodár - farmárstvo
7.	4561 H 03	Poľnohospodár - služby
8.	4562 H	Lesokrajinár
9.	4567 H	Poľnohospodár pre služby na vidieku
10.	4569 H	Viazač – aranžér kvetín
11.	4571 H	Záhradník
12.	4575 H	Mechanizátor lesnej výroby
13.	4578 H	Rybár
14.	4580 H 02	Chovateľ – chov koní a jazdecko
15.	4580 H 03	Chovateľ – chov oviec

29 Potravinárstvo – študijné odbory

Poradové číslo	Kód	Názov
1.	2940 M 01	Potravinárstvo – výroba cukru a cukroví
2.	2940 M 03	Potravinárstvo – spracovanie múky
3.	2940 M 04	Potravinárstvo – kvasná technológia
4.	2940 M 05	Potravinárstvo – spracúvanie mlieka
5.	2940 M 06	Potravinárstvo – spracúvanie mäsa
6.	2940 M 08	Potravinárstvo – podnikanie v potravinárstve
7.	2940 M 09	Potravinárstvo – potravinár - kvalitár
8.	2949 M	Výživa, ochrana zdravia a hodnotenie potravín
9.	2950 M	Poradenstvo vo výžive
10.	2960 K	Operátor potravinárskej výroby
11.	2952 L	Výroba potravín

12.	2982 L 01	Potravinárska výroba – mäsová a údenárska výroba
13.	2982 L 02	Potravinárska výroba – pekárska a cukrárska výroba
14.	2982 L 04	Potravinárska výroba – mliekarenská výroba
15.	2982 L 06	Potravinárska výroba – mlynárska a cestovinárska výroba
16.	2982 L 07	Potravinárska výroba – spracovanie cukru a perníka – špeciálne techniky
17.	2982 L 08	Potravinárska výroba – výroba piva, sladu, nealkoholických nápojov a spracovanie minerálnych vôd
18.	2982 L 09	Potravinárska výroba – liehovarnícka výroba, výroba vína a nealkoholických nápojov
19.	2940 Q 01	Potravinárstvo – hygiena potravín

42 Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka I – študijné odbory

Poradové číslo	Kód	Názov
1.	4210 M 02	Agropodnikanie – poľnohospodárske služby
2.	4210 M 04	Agropodnikanie - farmárstvo
3.	4210 M 08	Agropodnikanie – poľnohospodársky manažment
4.	4210 M 11	Agropodnikanie - agroturistika
5.	4210 M 13	Agropodnikanie –alternatívne poľnohospodárstvo
6.	4210 M 14	Agropodnikanie – chovateľstvo hospodárskych zvierat
7.	4210 M 16	Agropodnikanie - pestovateľstvo
8.	4210 M 17	Agropodnikanie – chov koní a jazdecko
9.	4210 M 18	Agropodnikanie - kynológia
10.	4211 M 16	Záhradníctvo – záhradná a krajinárska tvorba
11.	4211 M 17	Záhradníctvo – viazačstvo a aranžérstvo
12.	4211 M 26	Záhradníctvo – sadovníctvo a krajinárska tvorba
13.	4215 M	Rybárstvo
14.	4219 M 01	Lesníctvo – lesnícka prevádzka
15.	4219 M 02	Lesníctvo – krajinná ekológia
16.	4227 M 01	Vinohradníctvo a ovocinárstvo - prevádzka
17.	4227 M 02	Vinohradníctvo a ovocinárstvo - podnikanie
18.	4227 M 03	Vinohradníctvo a ovocinárstvo - agroturistika
19.	4227 M 05	Vinohradníctvo a ovocinárstvo - somelierstvo
20.	4228 M	Záhradnícka výroba a služby
21.	4236 M	Ekonomika poľnohospodárstva
22.	4243 M	Mechanizácia poľnohospodárstva
23.	4246 M	Bioenergetika

24.	4210 Q 02	Agropodnikanie – hygiena potravín živočíšneho pôvodu
25.	4220 Q	Lesníctvo a lesnícky manažment
26.	4221 Q	Vidiecka turistika
27.	4223 Q	Krajinárske úpravy a tvorba krajiny

43 Veterinárne vedy – študijné odbory

Poradové číslo	Kód	Názov
1.	4336 M 01	Veterinárne zdravotníctvo a hygiena – chov hospodárskych zvierat
2.	4336 M 02	Veterinárne zdravotníctvo a hygiena – hygienická a laboratórna služba
3.	4336 M 03	Veterinárne zdravotníctvo a hygiena – chov cudzokrajných zvierat
4.	4336 M 04	Veterinárne zdravotníctvo a hygiena – drobnochov
5.	4336 M 05	Veterinárne zdravotníctvo a hygiena – chov psov

45 Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka II – študijné odbory

Poradové číslo	Kód	Názov
1.	4553 K	Podnikateľ pre rozvoj vidieka
2.	4556 K	Operátor lesnej techniky
3.	4508 L	Rybárstvo a životné prostredie
4.	4511 L	Záhradníctvo
5.	4512 L	Poľnohospodárstvo
6.	4521 L	Lesné hospodárstvo
7.	4526 L	Mechanizácia poľnohospodárstva a lesného hospodárstva

Rezortné odborné vzdelávanie je aktuálne zabezpečované v nasledovných druhoch škôl:

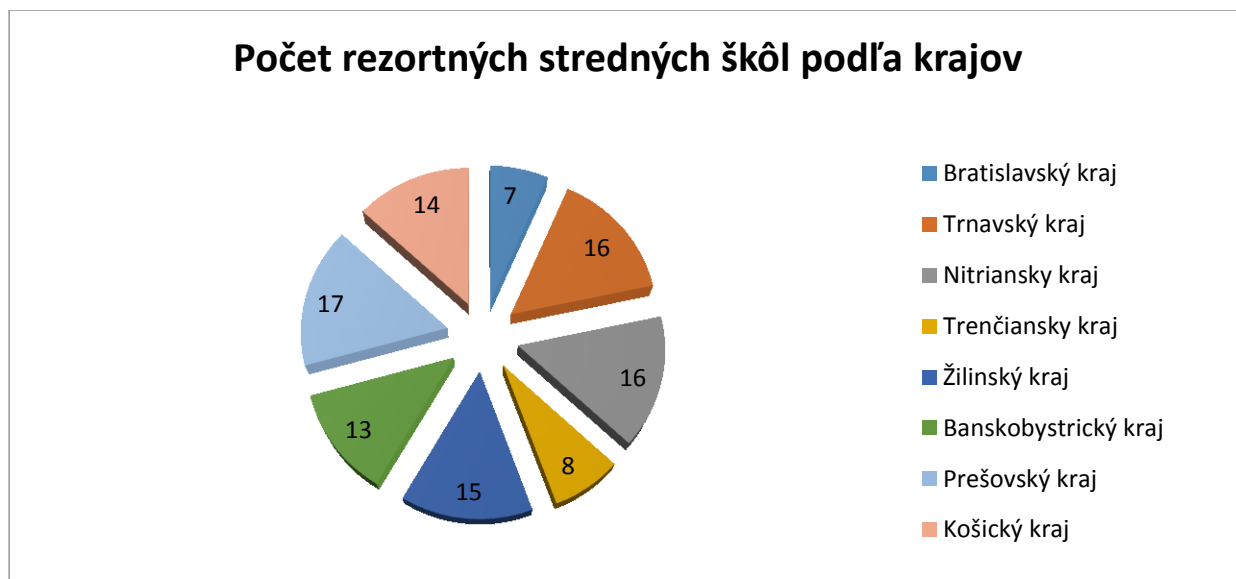
- spojené školy (SŠ) - odbory z oblastí 29, 42, 43, 45
- stredné odborné školy (SOŠ) - odbory z oblastí 29, 42, 43, 45
- hotelové akadémie (HA) - odbory z oblasti 29
- odborné učilištia (OU) - odbory z oblastí 29, 45

V školskom roku 2017/2018 rezortné odborné vzdelávanie zabezpečovalo celkom 106 stredných škôl rozmiestnených na území jednotlivých krajov. Zoznam škôl, ktoré poskytujú vzdelávanie v rezortných odboroch, je prílohou č. 1 tejto koncepcie. Odborné vzdelávanie v rezortných odboroch sa realizuje prevažne na stredných odborných školách, ktoré tvoria 79 percentný podiel zo súhrnného počtu škôl zabezpečujúcich rezortné odborné vzdelávanie. V predchádzajúcom školskom roku 2016/2017 bol počet škôl zabezpečujúcich rezortné odborné vzdelávanie identický. Na rezortnom odbornom vzdelávaní

sa zúčastňujú aj súkromné stredné školy. V grafe č. 5 je znázornený počet rezortných škôl podľa jednotlivých krajov.

Počet rezortných stredných škôl podľa krajov.

Graf č. 5

Zdroj: CVTI SR Regionálne školstvo, Sieť škôl a školských zariadení Slovenskej republiky.

Podľa údajov Centra vedecko-technických informácií SR (ďalej len CVTI) v školskom roku 2017/2018 bolo odborné vzdelávanie v rezorte pôdohospodárstva a rozvoja vidieka zabezpečované v 82 študijných a učebných odboroch. K 15.9.2017 v rezortných odboroch dennou formou študovalo spolu 9 348 žiakov, čo predstavuje 7,21 % z celkového počtu 129 642 žiakov študujúcich dennou formou na odborných školách. Externou formou študovalo 519 žiakov, čo predstavuje 5,33 % z celkového počtu žiakov študujúcich externou formou. V školskom roku 2016/2017 bolo celkom 31 448 absolventov odborných škôl, z toho v rezortných odborných školách dennú formu končilo celkom 2 092 absolventov, čo predstavuje 6,65 % z celkového počtu absolventov denného štúdia. Počet absolventov externého štúdia bol 103, čo predstavuje 3,09 % z celkového počtu absolventov externého štúdia v danom roku. V školskom roku 2017/2018 bolo celkom do prvého ročníka denného štúdia na odborných školách prijatých 36 096 žiakov, z toho do rezortných odborov 3 275 žiakov, čo je 9,07 % z celkového počtu novoprijatých žiakov a do prvého ročníka externého štúdia 282 žiakov, čo predstavuje 5,68 % z celkového počtu žiakov prijatých do externej formy štúdia na odborných školách.

Štatistika počtu žiakov v rezortných študijných odboroch a celkový počet žiakov v odborných školách k 15.9.2017

Tab. č. 8

Odbory			Denná forma počet žiakov			Externá forma počet žiakov		
Číslo	Názov	Počet	spolu	absolventi za šk. rok 2016/2017	novoprijatí	spolu	absolventi za šk. rok 2016/2017	novoprijatí
29	Potravinárstvo	23	3 721	753	1 387	133	18	62

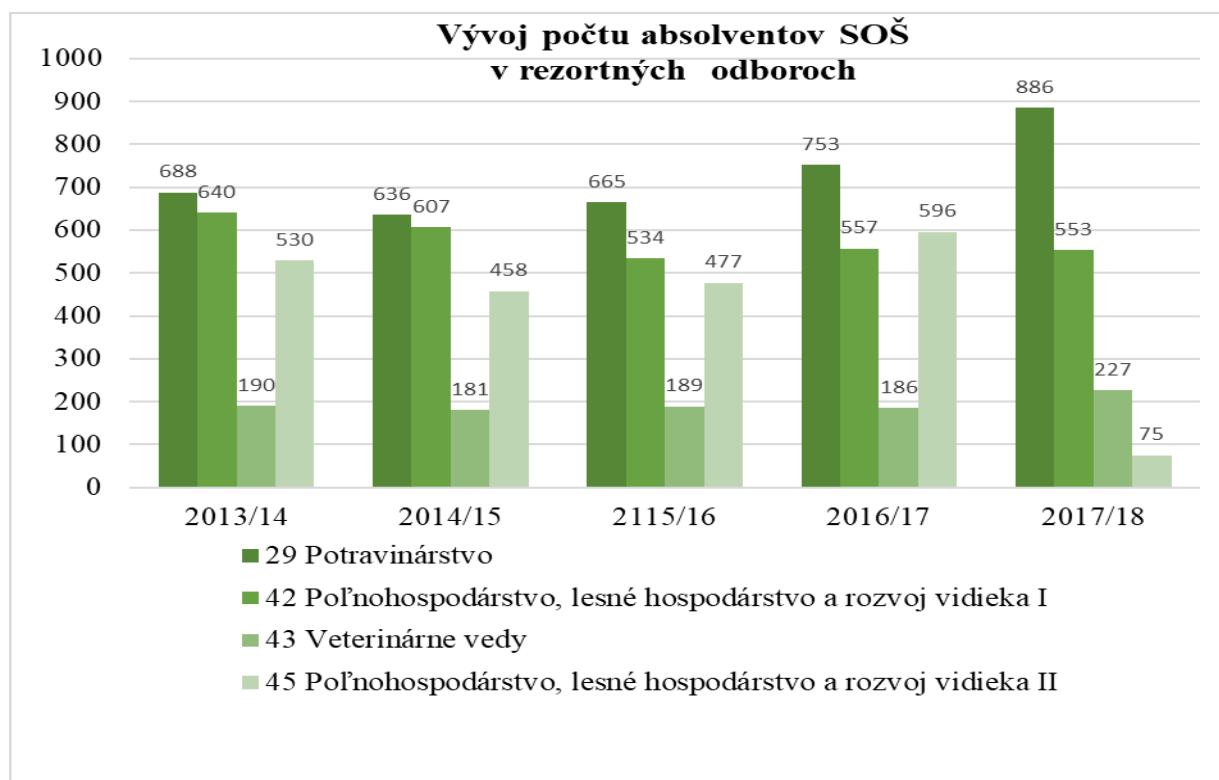
42	Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka I	30	2 405	557	667	176	24	108
43	Veterinárne vedy	6	1 006	186	301	0	0	0
45	Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka II	23	2 216	596	920	210	61	112
SPOLU v rezortných odboroch		82	9 348	2 092	3 275	519	103	282
CELKOM			129 642	31 448	36 096	9 746	3 330	4 965

Zdroj: CVTI SR, Prehľad stredných škôl, Prehľad študijných a učebných odborov.

V časovom horizonte posledných piatich rokov počet absolventov denného štúdia v rezortných odboroch má mierne kolísavú tendenciu. Presné počty znázorňuje graf č. 6 a tabuľka č. 9.

Vývoj počtu absolventov denného štúdia v rezortných odboroch

Graf č. 6

Zdroj: CVTI, Prehľad študijných a učebných odborov.

Odbor	školský rok				
	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
29 Potravinárstvo	688	636	665	753	741
42 Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka I	640	607	534	557	511
43 Veterinárne vedy	190	181	189	186	192
45 Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka II	530	458	477	596	493
Spolu za 4 - poľnohospodársko-lesnícke a veterinárne vedy a náuky	1 360	1 246	1 200	1 339	1 196
Spolu za odbor 29 a 4	2 048	1 882	1 865	2 092	1 937

Zdroj: CVTI, Prehľad študijných a učebných odborov.

V roku 2017 ukončilo denné štúdium v hlavnej skupine odborov vzdelania 4 Poľnohospodársko – lesnícke a veterinárne vedy a náuky 1 339 stredoškolských absolventov, pričom ich počet oproti roku 2013 poklesol o približne 11 %. Z celkového počtu denných absolventov v roku 2017 pokračovalo na vysoké školy približne 22 %, pričom v roku 2013 to bolo 25 %. V ďalšej kapitole je rozobraná aj miera nezamestnanosti absolventov stredných škôl nepokračujúcich v štúdiu na vysokej škole. V tabuľke č. 10 je vyčíslená miera nezamestnanosti absolventov podľa jednotlivých odborov v porovnaní rokov 2014 a 2018. Z tabuľky vyplýva, že súčasní absolventi si nachádzajú zamestnanie skôr, ako absolventi z roku 2014.

2.2.3 Duálne vzdelávanie

Duálne vzdelávanie je systém odborného vzdelávania a prípravy na výkon povolania, ktorým sa získavajú vedomosti, schopnosti a zručnosti potrebné pre povolanie. Vyznačuje sa najmä úzkym prepojením všeobecného a odborného teoretického vzdelávania v strednej odbornej škole s praktickou prípravou u konkrétného zamestnávateľa.

Systém duálneho vzdelávania je výnimočný tým, že vytvára partnerský vzťah medzi zamestnávateľom a žiakom, ktorý je definovaný vo forme učebnej zmluvy, ktorá upravuje práva a povinnosti zmluvných strán vo vzťahu k praktickému vyučovaniu žiaka. Ďalším dôležitým aspektom systému duálneho vzdelávania je aj vzťah medzi zamestnávateľom a školou, uzatvorený na zmluvnom základe vo forme zmluvy o duálnom vzdelávaní, ktorá upravuje najmä rozsah, podmienky a koordináciu odborného vzdelávania žiaka s učebnou zmluvou, teda koordináciu teoretického a praktického vyučovania žiaka. Za celé praktické vyučovanie zodpovedá zamestnávateľ, ktorý súčasne znáša všetky náklady spojené s jeho realizáciou.

Praktické vyučovanie v systéme duálneho vzdelávania sa vykonáva na pracovisku praktického vyučovania u zamestnávateľa. Za pracovisko praktického vyučovania sa považuje organizačná súčasť zamestnávateľa alebo iný priestor, ku ktorému má zamestnávateľ vlastnícke právo alebo užívacie právo a ak mu bolo zároveň vydané osvedčenie o spôsobilosti zamestnávateľa poskytovať praktické vyučovanie v systéme duálneho vzdelávania (ďalej len osvedčenie). Osvedčenie vydáva na základe žiadosti zamestnávateľa príslušná stavovská alebo profesijná organizácia s vecnou pôsobnosťou k odboru štúdia, v ktorom uskutočňuje zamestnávateľ praktické vyučovanie.

Podľa príloha vyhlášky č. 251/2018 Z. z. o sústave odborov vzdelávania v stredných školách a o vecnej pôsobnosti k odborom vzdelávania účinnej od 13.9.2018 je vecná pôsobnosť stavovskej organizácie alebo príslušnej profesijnej organizácie v rezortných učebných a študijných odboroch nasledovná:

	Skupina odborov a študijných učebných odborov	Vecná pôsobnosť príslušnej stavovskej organizácie alebo príslušnej profesijnej organizácie	Spolupracujúca stavovská organizácia alebo profesijná organizácia
29	Potravinárstvo	Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora	Republiková únia zamestnávateľov Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení Slovenskej republiky Slovenská živnostenská komora
42	Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka I	Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora	Slovenská lesnícka komora Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení Slovenskej republiky
43	Veterinárske vedy	Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora	Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení Slovenskej republiky Komora veterinárnych lekárov Slovenskej republiky
45	Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka II	Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora	Slovenská lesnícka komora Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení Slovenskej republiky

Osvedčenie oprávňuje zamestnávateľa poskytovať praktické vyučovanie žiakom, s ktorými zamestnávateľ uzatvorí učebnú zmluvu podľa § 19 zákona č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov na základe zmluvnej spolupráce s vybranou strednou odbornou školou vo forme zmluvy o duálnom vzdelávaní podľa § 16 zákona č. 61/2015 Z. z..

Spôsobilosťou zamestnávateľa poskytovať praktické vyučovanie v študijnom odbore alebo v učebnom odbore v systéme duálneho vzdelávania sa myslí najmä materiálno-technická, odborná a personálna pripravenosť poskytovať praktické vyučovanie v súlade so školským zákonom a zákonom o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Zároveň sa ňou rozumie aj zabezpečenie prípravy žiaka na výkon povolania v súlade so štátnym vzdelávacím programom, vzorovými učebnými plánmi a vzorovými učebnými osnovami pre systém duálneho vzdelávania.

Dostupné informácie o školách zapojených do duálneho vzdelávania a o Centrách odborného vzdelávania a prípravy v rezortnej pôsobnosti sú v prílohe č. 2. Ako vidieť z tejto prílohy, zapojenie sa škôl do duálneho systému vzdelávania v študijných a učebných odboroch spadajúcich do rezortnej pôsobnosti je veľmi nízke a nepostačujúce.

2.2.4 Národná sústava kvalifikácií a Národná sústava povolaní

Národná sústava kvalifikácií (ďalej len NSK) je verejne prístupný register všetkých úplných a čiastočných kvalifikácií potvrdzovaných, rozlišovaných a uznávaných na území Slovenskej republiky.

Cieľom NSK je podporovať prepojenie formálneho a neformálneho vzdelávania, umožniť porovnávanie výsledkov vzdelávania dosiahnutými rôznymi formami vzdelávania a učenia sa, ale aj porovnanie kvalifikačných úrovní v SR a v ostatných štátoch EÚ. Vychádza z predpokladu, že zručnosti, vedomosti a kompetencie, ktoré sú potrebné na získanie kvalifikácie, môžeme získať rôznymi cestami vzdelávania a učenia sa:

- formálnym vzdelávaním – prebieha v škole a vedie k získaniu diplomu alebo potvrdenia o vzdelaní,
- neformálnym vzdelávaním – prebieha na pôde rôznych vzdelávacích inštitúcií mimo školského vzdelávania,
- informálnym učením sa – prebieha ako prirodzená súčasť našich životov kedykoľvek a kdekoľvek – v rodine, na pracovisku, v rámci našich záujmov, a pod.

MŠVVaŠ SR v decembri 2017 oficiálne potvrdilo prijatie Slovenského kvalifikačného rámca a Národnej sústavy kvalifikácií SR. V súčasnosti existuje v NSK popísaných prvých 1000 kvalifikácií.

Národnú sústavu povolání (ďalej len NSP) definuje zákon č. 5/2004 Z. z o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov ako celoštátny, jednotný a ucelený informačný systém opisu štandardných nárokov trhu práce na jednotlivé pracovné miesta. NSP určuje požiadavky na odborné zručnosti a praktické skúsenosti potrebné na vykonávanie pracovných činností na pracovných miestach na trhu práce. NSP spadá pod gesciu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR v súčinnosti s orgánmi štátnej správy, orgánmi územnej samosprávy, so zamestnávateľmi, zástupcami zamestnávateľov a zástupcami odborových organizácií.

Hlavným cieľom NSP je aktualizovať a udržiavať systém, ktorý umožní prístup k detailným informáciám o trhu práce (aktuálne potreby zamestnávateľov, popis povolání a požiadaviek na ich vykonávanie) a prispeje k zlepšeniu prepojenia medzi požiadavkami zamestnávateľov a vzdelávaním a prípravou pre trh práce.

Takto vytvorená NSP je základným systémovým rámcom pre aktualizáciu NSK. Vzhľadom na to, že NSP určuje požiadavky na odborné zručnosti a praktické skúsenosti potrebné na vykonávanie pracovných činností na pracovných miestach na trhu práce, je potrebné vytvárať NSP v úzkej súčinnosti s tvorbou NSK a Národného kvalifikačného rámca.

NSK nadväzuje na NSP. Kým NSP popisuje nároky trhu práce na jednotlivé pracovné miesta, NSK definuje vedomosti, zručnosti a kompetencie pre každú kvalifikáciu, ktorá je potrebná na výkon určitého povolania. Zároveň umožňuje uznávanie kvalifikácie, ktorú občan získal aj neformálnym alebo informálnym vzdelávaním. Kvalifikačné štandardy majú tiež slúžiť ako podkladový materiál pre tvorbu vzdelávacích programov.

Prílohu č. 3 tvorí zoznam zamestnaní z NSP v rezortnej pôsobnosti, t.j. v odbore Potravinárstvo, odbore Lesné hospodárstvo a odbore Poľnohospodárstvo, záhradníctvo, rybolov a veterinárstvo.

2.3 Zamestnanosť a potreby trhu práce

Podľa zákona o službách zamestnanosti absolventom školy je občan mladší ako 26 rokov, ktorý skončil sústavnú prípravu na povolanie v dennej forme štúdia pred menej ako dvomi rokmi a nezískal svoje prvé pravidelne platené zamestnanie. Vo všeobecnosti najpočetnejšiu skupinu nezamestnaných

absolventov stredných škôl tvoria absolventi študijných odborov. Druhú skupinu v poradí tvoria absolventi učebných odborov. Kulminácia oboch týchto skupín prebieha pravidelne v mesiaci september.

Situáciu na trhu práce je možné vyhodnotiť z týchto zdrojov:

1. Analytická štúdia Anticipácia absolventov SOŠ podľa skupín odborov vzdelávania, Mgr. Ján Herich, CVTI SR, Bratislava, 2016,
2. Analytická štúdia Evidovaná nezamestnanosť absolventov stredných škôl v sezóne 2017/2018, Mgr. Ján Herich, CVTI SR, Bratislava 2018,
3. Strednodobá prognóza v oblasti očakávaných budúcich potrieb zamestnancov, nezamestnanosti, počtu absolventov, počtu uvoľnených pracovných miest a počtu živnostníkov v SR a jej jednotlivých regiónoch a podľa jednotlivých zamestnaní v horizonte 5 rokov (ďalej len strednodobá prognóza), TREXIMA, júl 2018.

Dôležitým indikátorom súladu výstupov odborného vzdelávania a potrieb trhu práce je nezamestnanosť absolventov. Vývoj počtu žiakov v jednotlivých skupinách odborov rezortného vzdelávania spracováva materiál Anticipácia absolventov SOŠ podľa skupín odborov vzdelávania, Mgr. Ján Herich, CVTI SR, Bratislava, 2016 a materiál Evidovaná nezamestnanosť absolventov stredných škôl sezóna 2017/2018, Mgr. Ján Herich, CVTI SR, Bratislava, 2018.

Podľa týchto materiálov v rokoch 2014 a 2015 najvyššie riziko nezamestnanosti (absolventskú mieru nezamestnanosti) v rezortných odboroch dosahovali absolventi učebných odborov 45 Poľnohospodárstvo, lesného hospodárstvo a rozvoja vidieka II (9/2014; 37,4 %), ale aj absolventi študijných odborov 45 Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka II (9/2014; 31,1 %). V sezóne 2017 a 2018 to bolo v učebných odboroch 45 Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo rozvoj vidieka II (9/2017; 17,2 %) a študijných odboroch 29 Potravinárstvo (9/2017; 16,9 %).

Absolventská miera nezamestnanosti

Tab. č. 10

Odbor	absolventská miera nezamestnanosti v %			
	9/2014	5/2015	9/2017	5/2018
Učebný odbor 29 Potravinárstvo	26,6	21	15,9	8,4
Učebný odbor 45 Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo rozvoj vidieka II	37,4	31,78	17,2	11,4
Študijný odbor 29 Potravinárstvo	26,7	13,7	16,9	10,3
Študijný odbor 42 Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka I	22,6	13,7	12,6	4,9
Študijný odbor 43 Veterinárne vedy (údaje len v sezóne 2017 a 2018)			11,5	5,1
Študijný odbor 45 Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka II	31,1	17,4	15,9	6,9

Zdroj: Anticipácia absolventov SOŠ podľa skupín odborov vzdelávania, Mgr. Ján Herich, CVTI SR, Bratislava, 2016 a Evidovaná nezamestnanosť absolventov stredných škôl sezóna 2017/2018, Mgr. Ján Herich, CVTI SR, Bratislava, 2018.

Relevantnosť výstupov odborného vzdelávania a prípravy vo vzťahu k potrebám trhu práce sa prejaví viac pri pohľade na štruktúru nezamestnaných absolventov podľa učebných a študijných odborov. Ilustrujú to tabuľky č. 11 a 12.

Nezamestnanosť absolventov podľa skupín učebných odborov v sept. 2017, máj 2018

Tab. č. 11

Skupina učebných odborov	A 2016 +2017	NA 9/2017	AMN 9/2017	NA 5/2018	AMN 5/2018	AB index
24 - Strojárstvo a ostatná kovospracujúca výroba	3 915	416	10,6%	173	4,4%	0,58
26 - Elektrotechnika	455	47	10,3%	18	4,0%	0,62
27 - Technická chémia silikátov	8	1	12,5%	0	0,0%	1,00
29 - Potravinárstvo	1 001	159	15,9%	84	8,4%	0,47
2 - technické vedy a náuky	5 379	623	11,6%	275	5,1%	0,56
31 - textil a odevníctvo	716	108	15,1%	101	14,1%	0,06
32 - Spracúvanie kože, plastov a gumy, výroba obuvi	8	0	0,0%	1	12,5%	
33 - Spracúvanie dreva a výroba hudobných nástrojov	533	84	15,8%	55	10,3%	0,35
34 - Polygrafia a médiá	7	0	0,0%	0	0,0%	
36 - Stavebníctvo, geodézia a kartografia	1 947	318	16,3%	151	7,8%	0,53
3 - technické vedy a náuky	3 211	510	15,9%	308	9,6%	0,40
45 - Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka II	746	128	17,2%	85	11,4%	0,34
4 - Poľnohospodársko – lesnícke a veterinárne vedy a náuky	746	128	17,2%	85	11,4%	0,34
64 - Ekonomika a organizácia, obchod a služby II	5 324	761	14,3%	387	7,3%	0,49
6 - spoločenské vedy, náuky a služby	5 324	761	14,3%	387	7,3%	0,49
85 - Umenie a umeleckoremeselná výroba II	41	5	12,2%	0	0,0%	1,00
8 - vedy a náuky o umení	41	5	12,2%	0	0,0%	1,00

Zdroj: UPSVAR, CVTI SR, publikované: Evidovaná nezamestnanosť absolventov stredných škôl sezóna 2017/2018, Mgr. Ján Herich, CVTI SR, Bratislava, 2018

Vysvetlivky:

A – absolventi

NA - nezamestnaní absolventi

AMN - absolventská miera nezamestnanosti

AB index - index absorpcie trhom práce

Nezamestnanosť absolventov podľa skupín študijných odborov (sept. 2017, máj 2018)

Tab. č. 12

Skupina študijných odborov	A 2016 +2017	NA 9/2017	AMN 9/2017	NA 5/2018	AMN 5/2018	AB index
22 – Hutníctvo	36	3	8,3%	1	2,8%	0,67
23 – Strojárstvo a ostatná kovospracujúca	1 126	81	7,2%	29	2,6%	0,64

výroba I						
24 – Strojárstvo a ostatná kovospracujúca výroba II	2 839	306	10,8%	89	3,1%	0,71
26 – Elektrotechnika	7 701	1 012	13,1%	341	4,4%	0,66
28 – Technická a aplikovaná chémia	337	38	11,3%	29	8,6%	0,24
29 – Potravinárstvo	319	54	16,9%	33	10,3%	0,39
2 – technické vedy a náuky	12 358	1 494	12,1%	522	4,2%	0,65
31 – Textil a odevníctvo	105	18	17,1%	6	5,7%	0,67
33 – Spracúvanie dreva a výroba hudobných nástrojov	288	49	17,0%	14	4,9%	0,71
34 – Polygrafia a médiá	1 269	265	20,9%	102	8,0%	0,62
36 – Stavebníctvo, geodézia a kartografia	2 625	310	11,8%	133	5,1%	0,57
37 – Doprava, pošty a telekomunikácie	2 289	382	16,7%	113	4,9%	0,70
39 – Špeciálne technické odbory	1 803	202	11,2%	92	5,1%	0,54
3 – technické vedy a náuky	8 379	1 226	14,6%	460	5,5%	0,62
42 – Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka I	1 091	138	12,6%	54	4,9%	0,61
43 – Veterinárne vedy	375	43	11,5%	19	5,1%	0,56
45 – Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka II	233	37	15,9%	16	6,9%	0,57
4 – poľnohospodársko – lesnícke veterinárne vedy a náuky	1 699	218	12,8%	89	5,2%	0,59
53 – Zdravotnícke odbory vzdelávania na stred. zdrav, školách	3 903	370	9,5%	143	3,7%	0,61
5 – lekárske a farmaceutické vedy a náuky	3 903	370	9,5%	143	3,7%	0,61
62 – Ekonomické vedy	20	2	10,0%	1	5,0%	0,50
63 – Ekonomika a organizácia, obchod a služby I	13 838	1 749	12,6%	758	5,5%	0,57
64 - Ekonomika a organizácia, obchod a služby II	5 342	896	16,8%	343	6,4%	0,62
68 – Právne vedy	106	12	11,3%	7	6,6%	0,42
6 – spoločenské vedy, náuky a služby	19 306	2 659	13,8%	1 109	5,7%	0,58
72 – Publicistika, knihovníctvo a vedecké informácie	301	27	9,0%	12	4,0%	0,56
76 – Učiteľstvo	2 260	234	10,4%	105	4,6%	0,55
7 – spoločenské vedy, náuky a služby	2 561	261	10,2%	117	4,6%	0,55
82 – Umenie a umeleckoremeselná výroba I	3 656	350	9,6%	164	4,5%	0,53
85 – Umenie a umeleckoremeselná výroba II	22	8	36,4%	1	4,5%	0,88
8 – vedy a náuky o umení	3 678	358	9,7%	165	4,5%	0,54
92 – Bezpečnostné služby	67	6	9,0%	3	4,5%	0,50

9 – vojenské bezpečnostné vedy a náuky	67	6	9,0%	3	4,5%	0,50
---	-----------	----------	-------------	----------	-------------	-------------

Zdroj: UPSVAR, CVTI SR, publikované: Evidovaná nezamestnanosť absolventov stredných škôl sezóna 2017/2018, Mgr. Ján Herich, CVTI SR, Bratislava, 2018

Vysvetlivky:

A – absolventi

NA - nezamestnaní absolventi

AMN - absolventska miera nezamestnanosti

AB index - index absorpcie trhom práce

Analýza Uplatnenie absolventov stredných a vysokých škôl podľa výkonu konkrétneho zamestnania podľa SK ISCO-08 (adekvátne, neadekvátne) v roku 2017 poskytuje ucelený pohľad na zamestnanosť absolventov z hľadiska vykonávaného zamestnania a jeho adekvátnosti k absolvovanému vzdelávaniu, a to v štruktúre podľa národnej klasifikácie zamestnaní SK ISCO-08 v súlade s platnou Vyhláškou Štatistického úradu SR č. 384/2015 Z. z. zo dňa 26. novembra 2016, ktorou sa vydáva štatistická klasifikácia zamestnaní. Podľa tohto dokumentu v najväčšej miere pracujú mimo odbor vzdelania stredoškolskí absolventi umeleckých smerov ako odevný dizajn, scénické výtvarníctvo, fotograf, umelecký stolár a podobne. **Nízke uplatnenie majú** však tiež absolventi rezortných odborov ako **vinohradníctvo, ovocinárstvo a agropodnikania**, **Menej než 10 % absolventov týchto odborov vzdelania si nachádza korešpondujúce uplatnenie.**

2.3.1 Potreby trhu práce

Dokument Strednodobá prognóza potrieb trhu práce v horizonte 5 rokov 2017 (ďalej len strednodobá prognóza) vypracovaný spoločnosťou TREXIMA je finálnym a komplexným pohľadom na dodatočný dopyt po práci v podmienkach SR. Dodatočné potreby trhu práce vyjadrujú budúci dopyt na trhu práce, ktorý vznikne nad rozsah v súčasnosti zamestnaných osôb. To znamená, že ich bude možné uspokojiť jedine z radov v súčasnosti nezamestnaných osôb, absolventov prichádzajúcich na trh práce alebo osobami zo zahraničia (Slováci pracujúci v zahraničí a príslušníci iných krajín). Podľa tejto prognózy dodatočná potreba trhu práce do roku 2023 bude na úrovni viac ako pol milióna osôb. Podniky a organizácie budú do roku 2023 potrebovať dodatočne približne 407 tisíc osôb (79 % z celkovej dodatočnej potreby trhu práce), 73 tisíc osôb bude predstavovať celospoločenské potreby živnostníkov (14 %) a zvyšok 34 tisíc bude predstavovať potreba zamestnancov u živnostníkov (7 %). V rokoch 2018-2023 sa očakáva postupný pokles celkovej dodatočnej potreby trhu práce v SR. Zatiaľ čo v roku 2018 bude na trhu práce dodatočne potrebných takmer 100 tisíc osôb, v roku 2023 bude táto potreba menej ako 80 tisíc osôb. Tento pokles bude hnaný predovšetkým očakávaným poklesom ekonomickej expanzie od roku 2020.

V priebehu rokov 2018-2023 príde k zmene hlavných faktorov vytvárajúcich dopyt na trhu práce. Zatiaľ čo v rokoch 2018-2019 bude pri tvorbe pracovných príležitostí dominovať prevažne ekonomická expanzia, od roku 2020 to bude predovšetkým náhrada pracovných síl tvoriaca prevažnú časť potrieb trhu práce. Približne 61 % pracovných príležitostí v rokoch 2018-2023 bude tvorených náhradou pracovných síl, teda dopytom vyvolaným odchodom zamestnancov z trhu práce, predovšetkým do starobného dôchodku. Podiel náhrady pracovných síl na celkovej potrebe trhu práce bude do roku 2023 medziročne rásť zo 47 % v roku 2018 na 74 % v roku 2022. Je to spôsobené očakávaným postupným utlmením ekonomickej expanzie, ktorá je v súčasnosti na historických maximách a odchodom silných povojnových populačných ročníkov z trhu práce v SR práve v období najbližších 6-tich rokov.

Absolventi prichádzajúci na trh práce sú dôležitou súčasťou ponukovej stránky trhu práce. Ich počet bude mať prevažne klesajúce tendencie. Je to spôsobené predovšetkým demografickými faktormi. Na trh práce začnú prichádzať početne najslabšie ročníky, tzv. „miléniové deti“. V rozmedzí rokov 2018-2023 príde na trh práce spolu 318 tisíc absolventov. Jedná sa o osoby, ktoré ukončia niektorý zo stupňov vzdelania v SR a nebudú pokračovať v ďalšom štúdiu. Ich počet bude klesať z 54 tisíc v roku 2018 na menej než 52 tisíc v roku 2023. Tento pokles sa bude dotýkať tak stredoškolských absolventov prichádzajúcich na trh práce, ako aj vysokoškolských. Absolventi prichádzajúci na trh práce nepokryjú dopyt po pracovnej sile na trhu práce. Aj v budúcnosti bude preto v prípade správnych rozhodnutí decíznej sféry priestor na znižovanie nezamestnanosti a počet voľných pracovných miest bude aj naďalej narastať.

V súčasnosti sme svedkami nezvyčajnej situácie na trhu práce, v ktorej Slovensko ešte v minulosti nebolo. Dopyt na trhu práce výrazne prevyšuje ponuku. To so sebou prináša pozitívne ale aj negatívne efekty. Súčasný stav výrazne posilňuje postavenie zamestnancov na trhu práce voči zamestnávateľom. Zatiaľ čo v minulosti mali na trhu práce navrch zamestnávatelia, ktorí si mohli vybrať z radov uchádzačov o pracovné miesto, dnes sú to práve zamestnávatelia bojujúci o každého zamestnanca. Táto situácia prirodzene vedie ku konkurenčnému boju na trhu práce vyúsťujúcemu do výrazného rastu miezd a znižovania nezamestnanosti. Počty voľných pracovných miest sú súčasne na historických maximách.

Takáto situácia bude na trhu práce v SR pretrvávať aj v nasledujúcich rokoch. Práve spojenie výraznej ekonomickej expanzie, odchodu z trhu práce najpočetnejších populačných ročníkov a príchodu na trh práce historicky najmenej početných ročníkov, bude aj v rozmedzí rokov 2018-2023 stupňovať nedostatok pracovných síl v SR. Aj v budúcnosti tak bude v podmienkach SR priestor na znižovanie nezamestnanosti, pretože zamestnávatelia budú musieť siahnuť aj na tých nezamestnaných, ktorých predtým považovali za ťažko uplatniteľných. Zamestnávatelia však môžu uspokojiť svoj dopyt aj pracovníkmi zo zahraničia, predovšetkým pracovníkmi z tretích krajín. Rovnako ho môžu uspokojiť aj Slovákmi pracujúcimi v zahraničí, ak by sa im podarilo ich finančne motivovať k návratu.

2.3.2 Potreby trhu práce v poľnohospodárstve

V strednodobej prognóze je samostatne zanalyzované len poľnohospodárstvo. Potravinárstvo a drevospracujúci priemysel je zahrnutý v odvetví priemysel. **Podľa strednodobej prognózy poľnohospodárstvo je početnosťou ako aj úrovňou potrieb trhu práce na úrovni IT sektoru a dodatočná potreba trhu práce bude v rozmedzí rokov 2018-2023 na úrovni 20 tisíc osôb. V poľnohospodárstve tak potreby trhu práce do roku 2023 predstavujú 29 % súčasnej zamestnanosti.** Jedná sa o odvetvie s druhou najvyššou hodnotou tohto podielu po IT sektore. Samozrejme výrazný rozdiel medzi týmito odvetviami je v štruktúre dopytu na trhu práce. Zatiaľ čo IT sektor patrí medzi najmladšie odvetvia v podmienkach SR, poľnohospodárstvo je jedným z najstarších odvetví a potreba trhu práce je tu ovplyvnená až z 80 % náhradou pracovných síl, čo predstavuje najvyšší podiel náhrady pracovných síl zo všetkých analyzovaných odvetví. Podľa tejto strednodobej prognózy až 28 % dopytu po kvalifikovaných pracovníkoch v poľnohospodárstve a lesníctve bude pri chovateľoch hospodárskych zvierat a dojníc okrem hydiny (potreba na úrovni približne 2 tisíc osôb). Približne tisíc osôb bude tiež potrebné dodatočne doplniť na trh práce do roku 2023 v podskupine zamestnaní pestovatelia poľných plodín a zeleniny, cca 700 osôb bude potrebné dodatočne doplniť na trh práce do roku 2023 v podskupinách záhradníci a pestovatelia sadeníc, pestovatelia a chovatelia v zmiešanom hospodárstve a pracovníci v lesníctve.

Údaje spracované Treximou poukazujú na rozdiely (disparitu) medzi počtom absolventov a dodatočnou potrebou pracovných síl v 2018 až 2023, čo je podrobne popísané v prílohe č. 4.

Vo viacerých odboroch skupiny 42 a 45, ako agropodnikanie, vinohradníctvo a ovocinárstvo, chovateľ a mechanizácia pôdohospodárstva, sa do roku 2023 vo všeobecnosti očakáva nárast nedostatku pracovných síl na trhu (viď Príloha č. 4 - graf č. 1). V rámci niektorých odborov zo skupiny 42 a 45, ako záhradníctvo, krajinárske úpravy a tvorba krajiny, záhradnícka výroba a služby, sa očakáva do roku 2023 zníženie nedostatku pracovných síl (graf č. 2). V rámci niektorých odborov v oblasti lesného hospodárstva, ako operátor lesnej techniky, mechanizátor lesnej výroby, sa predpokladá mierny nárast prebytku pracovných síl do roku 2019, neskôr naopak bude rásť ich nedostatok do roku 2022 s jeho miernym poklesom do roku 2023 (graf č. 3). Výnimkou sú niektoré odbory zo skupiny 43 Veterinárneho zdravotníctva a hygieny, kde sa do roku 2020 očakáva nárast prebytku pracovných síl s jeho miernym poklesom do roku 2023 (graf č.4).

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny v zmysle zákona č. 5/2004 Z. z. - Zákon o službách zamestnanosti o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 12, písmeno ai, zverejňuje zamestnania s nedostatkom pracovnej sily za uplynulý kalendárny rok v okresoch, v ktorých priemerná miera evidovanej nezamestnanosti bola nižšia ako 5 %.

Zoznam zamestnaní v rezortnej pôsobnosti s nedostatkom pracovnej sily k 30.6.2018:

Kód	Profesia
6121002	Ošetrovateľ ošipaných
6121003	Dojič kráv, oviec a kôz
7233001	Mechanik, opravár poľnohospodárskych strojov a zariadení
7511002	Mäsiar, udenár
7511005	Spracovateľ hydiny
7511999	Spracovateľ mäsa a rýb a podobný výrobca inde neuvedený
7512001	Pekár
7512003	Cukrovinkár
7513002	Výrobca syra a bryndze
8160007	Operátor zariadenia na výrobu cukru
9214000	Pomocný pracovník v sadovníctve a záhradníctve
9329001	Pomocný pracovník v potravinárskej výrobe

Podľa § 29 ods. 2 písm. a) a b) zákona č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov MŠVVaŠ SR v spolupráci s inštitúciami, ktoré sa v zmysle § 28 ods. 2 zákona zúčastňujú na koordinácii odborného vzdelávania a prípravy na celoštátnej úrovni, každoročne vypracováva zoznam študijných odborov a učebných odborov, ktoré sú nad rozsah potrieb trhu práce a zoznam študijných odborov a učebných odborov s nedostatočným počtom absolventov pre potreby trhu práce (ďalej len zoznamy).

V zozname študijných a učebných odborov, ktoré sú nad rozsah potrieb trhu práce schváleného MŠVVaŠ SR dňa 15. februára 2017 pod číslom 2017-2528/5418:1-10E0, nie sú zahrnuté žiadne rezortné odbory a zoznam rezortných študijných a učebných odborov s nedostatočným počtom absolventov pre potreby trhu práce sú špecifikované nižšie.

Zoznam študijných a učebných odborov s nedostatočným počtom absolventov pre potreby trhu práce:

2949 M	výživa, ochrana zdravia a hodnotenie potravín
2987 H 01	biochemik – mliekarská výroba
2987 H 02	biochemik – výroba piva a sladu
2987 H 03	biochemik – liehovarnícka výroba a výroba vína
4561 H 01	poľnohospodár – mechanizácia
4561 H 02	poľnohospodár – farmárstvo
4578 H	rybár

Vyššie uvedený zoznam študijných a učebných odborov s nedostatočným počtom absolventov pre potreby trhu práce korešponduje s prílohou č. 4 koncepcie, kde sa okrem iných aj odbory skupiny 45 uvádzajú ako odbory kde sa aj v budúcnosti očakáva nárast nedostatku pracovných síl na trhu práce.

2.4 Typy ďalšieho vzdelávania

2.4.1 Celoživotné vzdelávanie

Stratégia Európa 2020 je v súčasnosti základným medzinárodným rámcom definujúcim ciele v oblasti vzdelávania pre členské krajiny EÚ a obsahuje nasledovných šesť ukazovateľov prepojených na oblasť vzdelávania:

1. podiel mladých ľudí s predčasne ukončeným vzdelávaním,
2. podiel vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva vo veku 30-34 rokov,
3. podiel 15-ročných žiakov dosahujúcich nízke zručnosti,
4. miera zamestnanosti čerstvých absolventov,
5. participácia detí na predprimárnom vzdelávaní,
6. participácia dospelých na celoživotnom vzdelávaní.

Súčasný stav svedčí o tom, že slovenský vzdelávací systém vykazuje známky nedostatočnej miery inklúzie najmä v predprimárnom vzdelávaní (ukazovateľ č. 5), kde má Slovensko nízku mieru účasti (76,5 % na Slovensku oproti priemeru EÚ 96,9 % a cieľu stratégie Európa 2020, ktorý je 95 %), ako aj **v ďalšom vzdelávaní dospelých (ukazovateľ č. 6)**, kde má Slovensko nízku mieru účasti (3,4 % na Slovensku v porovnaní s priemerom EÚ 10,9 % a cieľom Stratégie Európa 2020 15 %). Rovnako relatívne vysoký podiel 15-ročných žiakov dosahujúcich nízke zručnosti v testovaní PISA (ukazovateľ č. 4) je významne spojený s výsledkami žiakov zo sociálne slabšieho prostredia a je prejavom nedostatočnej inkluzívnosti vzdelávacieho systému. Varovný je aj trend vo vývoji predčasne ukončeného vzdelávania (ukazovateľ č. 1), kde Slovensko v roku 2017 dosiahlo 9,3 % a ešte splňa cieľ 2020, ktorý je na úrovni 10 %, avšak s ohľadom na trvalo rastúci podiel predčasne ukončeného vzdelávania (4,7 % v roku 2010 a 9,3 % v roku 2017), je pravdepodobné, že naplnenie cieľa v roku 2020 bude ohrozené.

Celoživotné vzdelávanie (ďalej len ČŽV) sa stalo faktorom celoeurópskeho významu už po schválení Lisabonskej stratégie. EU dokument “Making a European Area of Lifelong Learning a Reality” (2001) definovala ČŽV ako všetky učiace aktivity v procese života, ktoré sú zamerané na zlepšenie vedomostí, návykov a kompetencií v rámci osobnej, občianskej, spoločenskej a/alebo pracovnej perspektívy. Dokument “Resolution on Lifelong Learning” by the Education Council (2001) prehlásil ČŽV za jednu z hlavných koncepcií podpory európskeho rastu.

CŽV ďalej rástlo na význame a v súčasnosti zohráva prominentnú úlohu v stratégii Európa 2020 ako jeden z hlavných faktorov inteligentného rastu založeného na inováciách. Stratégia Európa 2020 obsahuje nasledovný cieľový ukazovateľ v oblasti CŽV: „Do roku 2020 aspoň 15 % dospeléj populácie (vo veku 25 až 64 rokov) by sa malo zúčastňovať procesu celoživotného vzdelávania.“

Účasť dospelých na celoživotnom vzdelávaní (% vo veku 25-64 rokov)

Tab.č. 13

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Cieľ 2020
SK	3,1	4,1	3,2	3,1	3,1	3,1	2,9	3,4	15
EÚ	9,3	9,1	9,2	10,7	10,8	10,7	10,8	10,9	15

Zdroj: Eurostat, materiál Národný program rozvoja výchova v vzdelávanie Kvalitné a dostupné vzdelávanie pre Slovensko 2018-2027.

Ako vidieť z tabuľky č. 13 Slovensko má veľmi nízku mieru účasti na CŽV, jednu z najnižších v rámci krajín EÚ a cieľ zabezpečiť 15 % účasť dospelých na CŽV sa javí v súčasnosti ako veľmi ťažko dosiahnuteľný.

Celoživotné vzdelávanie zahŕňa procesy formálneho, neformálneho, informálneho učenia sa. Základné vymedzenie pojmov v rámci CŽV znázorňuje tabuľka č. 14.

Celoživotné vzdelávanie: vymedzenie pojmov

Tab. č. 14

Učenie sa	Kritériá	Príklady
Formálne	Úmyselné Štruktúrované ako učebný program Inštitucionalizované Vedie k úplnej kvalifikácii v súlade s Národným kvalifikačným rámcom (ďalej len NKR)	Učenie sa žiakov v základných a stredných školách a študentov na vysokých školách
Neformálne	Úmyselné Štruktúrované ako učebný program Neinštitucionalizované Nevedie k úplnej kvalifikácii v súlade s NKR	Školenie v zamestnaní, rekvalifikácia, účasť na prednáškach, seminároch, konferenciách, dištančné kurzy
Informálne	Úmyselné alebo neúmyselné Neštruktúrované ako učebný program Neinštitucionalizované Nevedie k úplnej kvalifikácii v súlade s NKR	Učenie sa pri čítaní knihy, novín, hre, sledovaní TV a pod.

Zdroj: Národný program rozvoja výchova v vzdelávanie Kvalitné a dostupné vzdelávanie pre Slovensko 2018-2027

Na stránke MŠVVaŠ SR je vytvorený **informačný systém ďalšieho vzdelávania** (ďalej len ISDV) zriadený na základe zákona č. 568/2009 o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý slúži ako informačno – poradenský nástroj podporujúci rozvoj ďalšieho vzdelávania v Slovenskej republike. ISDV je určený predovšetkým vzdelávacím inštitúciám uchádzajúcim sa o akreditáciu programov ďalšieho vzdelávania MŠVVaŠ SR a účastníkom vzdelávania, pre ktorých poskytuje základné informácie o akreditovaných programoch ďalšieho vzdelávania vo forme špecifikácie poskytovateľa vzdelávania, typov ponúkaných vzdelávacích programov a vzdelávacích modulov. Poskytuje základné informácie o procese overovania odbornej spôsobilosti a zoznam inštitúcií, ktorým boli vydané oprávnenia na vykonávanie skúšok na overenie odbornej spôsobilosti.

Prílohu č. 4 koncepcie tvorí aktuálny prehľad rezortných vzdelávacích programov podľa jednotlivých krajov akreditovaných na základe zákona č. 568/2009 z.z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V tabuľke č. 15 je prehľad o počtoch akreditovaných vzdelávacích programov podľa jednotlivých krajov a tiež prehľad o počtoch akreditovaných vzdelávacích programov v rezortnej pôsobnosti v zastúpení podľa jednotlivých krajov.

Akreditované vzdelávacie programy

Tabuľka č. 15

Kraj	Všetky akreditované vzdelávacie programy	Percentuálny podiel zo všetkých programov	Akreditované vzdelávacie programy v rezortnej pôsobnosti	Percentuálny podiel za rezortné programy
Banskobystrický kraj	304	8,10	62	14,00
Bratislavský kraj	1 323	35,25	79	17,83
Košický kraj	518	13,80	54	12,19
Nitriansky kraj	495	13,19	168	37,92
Prešovský kraj	240	6,39	18	4,06
Trenčiansky kraj	228	6,08	22	4,97
Trnavský kraj	156	4,16	24	5,42
Žilinský kraj	489	13,03	16	3,61
Spolu	3 753	100,00	443	100,00

Zdroj: ISDV MŠVVaŠ SR.

Zo zákona č. 568/2009 Z.z. o celoživotnom vzdelávaní vyplýva povinnosť raz ročne prostredníctvom výkazu DAVL k 31.12. príslušného roku vyplniť štatistický výkaz v oblasti ďalšieho vzdelávania. Zisťovanie sa zameriava na subjekty, ktoré realizujú vzdelávacie programy pre dospelých (osoby staršie ako 15 rokov). Za ďalšie vzdelávanie sú považované programy a aktivity, ktoré umožňujú doplniť, rozšíriť a prehĺbiť si získané vzdelanie, dosiahnuť kvalifikáciu v súlade s potrebami trhu práce, uspokojiť svoje záujmy alebo pripraviť sa na získanie stupňa vzdelania. Ďalšie vzdelávanie sa realizuje v školských a mimoškolských inštitúciách (prevažne za úhradu) a môže byť uskutočňované krátkodobými alebo dlhodobými organizačnými formami štúdia. V prílohe č. 5 sú podrobné výsledky štatistického zisťovania prostredníctvom výkazu DAVL k 31.12.2016 (údaja za rok 2017 v tomto rozsahu nie sú k dispozícii). V texte nižšie je zhrnutie výsledkov zo štatistického zisťovania prostredníctvom výkazu DAVL k 31.12.2016.

Za rok 2016 poskytlo údaje o svojej činnosti spolu 464 subjektov pôsobiach v oblasti ďalšieho vzdelávania, z ktorých bolo 429 základných organizácií a 35 detašovaných pracovísk. Najviac vzdelávacích subjektov malo svoje sídlo v Bratislavskom kraji (131; 28,35 %).

Samotné vzdelávanie bolo zabezpečované prostredníctvom 5 920 lektorov, kde mali miernu dominanciu ženy (56,32 %). Z hľadiska dosiahnutého vzdelania u lektorov prevládala druhý stupeň terciárneho vzdelania (Mgr., Ing. a pod.). V percentuálnom vyjadrení ich podiel na celkovom počte lektorov predstavoval 53,18 %. Druhou najpočetnejšou skupinou boli lektori s tretím stupňom terciárneho vzdelania (PhD.). Ich podiel dosiahol úroveň 37,38 %. Pedagogickú kvalifikáciu malo iba 20,96 % lektorov.

Vzdelávacie subjekty vykázali za rok 2016 zdroje financovania ďalšieho vzdelávania na úrovni 29 346 108,91 €. Až 38,23 % z týchto finančných prostriedkov pochádzalo zo štátneho rozpočtu.

V roku 2016 bolo zrealizovaných spolu 2 467 vzdelávacích aktivít, ktorých sa zúčastnilo 116 359 účastníkov. Iba 37,37 % vykázaných vzdelávacích aktivít bolo pritom akreditovaných podľa zákona o celoživotnom vzdelávaní.

Z hľadiska pohlavia boli účastníci ďalšieho vzdelávania relatívne rovnomerne rozložení (55,58 % žien a 44,42 % mužov). V rámci odborného (profesijného) vzdelávania bolo najviac vzdelávaných osôb v počte 75 610 a druhou najpočetnejšou skupinou boli vzdelávacie aktivity zamerané na získanie čiastočnej kvalifikácie, kde vzdelávacie subjekty uviedli spolu 16 998 účastníkov.

Pri pohľade na oblasti zamerania ďalšieho vzdelávania mali najväčšie počty účastníkov širšie vzdelávacie aktivity zamerané na prípravu učiteľov a pedagogiku (16 139; 13,86 %). Druhou najpočetnejšou skupinou boli vzdelávacie aktivity zamerané na všeobecno-vzdelávacie programy (14 099; 12,12 %).

Počet účastníkov vzdelávacích aktivít v rezortnej pôsobnosti tvoril 7,12 % podiel z celkového počtu účastníkov vzdelávania, čo predstavuje 8 293 vzdelávaných osôb. Do rezortnej pôsobnosti boli zahrnuté odbory: lesníctvo, poľnohospodárstvo – širšie programy, potravinárstvo, rastlinná a živočíšna výroba, rybolov, veterinárstvo a záhradníctvo. Najväčším poskytovateľom vzdelávania pre kurzy v rezortnej pôsobnosti za rok 2016 bol Agroinštitút Nitra, štátny podnik, ktorý zabezpečil vzdelávanie pre 3 884 osôb, čo tvorí 54,49 % podiel z počtu 8 293 osôb zúčastnených na kurzoch v rezortnej pôsobnosti.

Vybrané vzdelávacie aktivity realizované Agroinštitútom Nitra, štátny podnik za roky 2016 a 2017

Tab č. 16

Názov	Počet účastníkov v roku 2016	Počet účastníkov v roku 2017
Geopriestorová žiadosť o podporu.	872	1161
Agroenviromentálno-klimatické opatrenie	359	123
Ošetrovanie ošípaných	135	0
Odbornú spôsobilosť v oblasti uvádzania prípravkov na ochranu rastlín v zmysle § 32 ods. 6 zákona č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej	367 vedúcich pracovníkov 432 aplikátorov 33 predajcov	125 vedúcich pracovníkov 134 aplikátorov 229 predajcov
Aktuálne zmeny v oblasti pozemkového práva	151	59
Podmienky poskytovania priamych platieb a ich kontrola pre rok 2016	151	81
Identifikácia a registrácia zvierat, životné podmienky zvierat	83	152
Aplikácia zákona o pozemkových spoločenstvách	114	207

Informačný seminár k podopatreniu 6.1 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov,	78	0
Hydromelioračné zariadenia ako neoddeliteľná súčasť agrozozortu	90	0
Školenie vodohospodárov	68	38
Nitrátová direktíva a zákon o hnojivách	73	0
Čo priniesol nový zákon o odpadoch	93	49
Základy podnikania a podporné opatrenia v agrosektore	96	71
Elektronický schránky v praxi so zameraním na poľnohospodárske subjekty	0	43

Zdroj: výročné správy Agroinštitútu Nitra za roku 2016 a 2017

Ďalšie inštitúcie, ktoré v rámci rezortu pôdohospodárstva a rozvoja vidieka zabezpečujú vzdelávanie:

- Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre,
- Technická univerzita vo Zvolene,
- Agentúra pre rozvoj vidieka,
- Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum,
- Národné lesnícke centrum,
- Inštitút vzdelávania veterinárnych lekárov v Košiciach,
- Stavovské organizácie ako Slovenská poľnohospodárska komora, Agrárna komora Slovenska,
- iné podnikateľské subjekty.

2.4.2 Program rozvoja vidieka SR na programové obdobie 2014 – 2020

Program rozvoja vidieka SR 2014-2020 (ďalej len PRV) bol schválený Európskou komisiou dňa 13.02.2015. PRV SR 2014-2020 sa zameriava na šesť hlavných priorít, medzi ktoré patrí: 1) podpora prenosu znalostí a inovácie, 2) zvýšenie životaschopnosti a konkurencieschopnosti poľnohospodárskych podnikov a presadzovanie inovačných poľnohospodárskych technológií a udržateľného obhospodarovania lesov, 3) podpora organizácie potravinového reťazca, spracovania poľnohospodárskych výrobkov a ich uvádzania na trh, dobrých životných podmienok zvierat a riadenia rizík v poľnohospodárstve, 4) obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, 5) podpora efektívnosti zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy, 6) podpora sociálnej inklúzie, znižovania chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach.

Opatrenia, v rámci ktorých je možné získať podporu z PRV sa delia na projektové opatrenia, neprojektové opatrenia a technickú pomoc.

Jednou z priorít PRV je **prostredníctvom prierezového opatrenia 1 Prenos znalostí a informačné akcie** podpora prenosu znalostí a inovácií v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a vo vidieckych oblastiach. Toto opatrenie nadväzuje na tematický cieľ Investovanie do vzdelávania, školení a odbornej prípravy ako aj zručností a celoživotného vzdelávania. Opatrenie je rozdelené na podopatrenie 1.1 Podpora na akcie odborného vzdelávania a zručnosti a podopatrenie 1.2 Demonštračné aktivity a informačné akcie.

Podopatrenie odborné vzdelávanie a získavanie zručností sa zameriava na podporu dlhodobého odborného vzdelávania v poľnohospodárstve, potravinárstve, lesníckom sektore s cieľom zvýšiť

ekonomickú a environmentálnu výkonnosť sektorov, rozšíriť odborné znalosti a schopnosti osôb, ktoré pracujú v poľnohospodárstve, potravinárstve, lesníctve a vidieckych malých a stredných podnikoch a tým podporiť diverzifikáciu poľnohospodárskej prvovýroby, zvýšenie pridanej hodnoty vlastnej produkcie a zlepšenie spolupráce na horizontálnej a vertikálnej úrovni.

Demonštračné aktivity poskytujú prehľad o nových produktoch, procesoch, postupoch a technológiách v poľnohospodárstve, spracovaní potravín a lesníctve, výrazne prispievajú k posilneniu inovácií a spolupráce ako aj k rozširovaniu výsledkov experimentálneho výskumu.

Oblasti zamerania vzdelávacích aktivít:

- Vzdelávanie v oblasti inovácií – zavádzanie nových chovateľských, pestovateľských a spracovateľských postupov a technológií,
- Vzdelávanie začínajúcich poľnohospodárov, mladých poľnohospodárov v oblasti legislatívy, výroby, spracovania a predaja produktov,
- Vzdelávanie v oblasti efektívneho riadenia podniku – ekonomika, financie, obchod,
- Vzdelávanie v oblasti reštrukturalizácie výroby so zameraním na výrobu produktov s vyššou pridanou hodnotou a ich umiestnenie na trhoch,
- Vzdelávanie pôdohospodárov v oblasti spracovania vlastných produktov, marketingu a predaja konečnému spotrebiteľovi,
- Vzdelávanie v oblasti výroby tradičných regionálnych produktov s dôrazom na tvorbu nových pracovných miest,
- Vzdelávanie v oblasti lokálnej ekonomiky ako nástroja rozvoja regiónov v aktivitách mimo poľnohospodárskej výroby,
- Vzdelávanie v oblasti vidieckeho cestovného ruchu ako nástroja rozvoja regiónov a tvorby pracovných síl na vidieku,
- Vzdelávanie v oblasti ekologického poľnohospodárstva- eko-friendly postupy v poľnohospodárstve,
- Vzdelávanie v oblasti posilnenia biodiverzity, preventívnych, ochranných a environmentálnych opatrení v rámci poľnohospodárstva,
- Vzdelávanie v oblasti posilnenia biodiverzity, preventívnych, ochranných a environmentálnych opatrení v rámci lesného hospodárstva,
- Vzdelávanie aktívne pracujúcich občanov marginalizovaných skupín, vrátane MRK prostredníctvom kurzov zameraných na nadobudnutie zručností v rastlinnej a živočíšnej výrobe.
- Vzdelávanie v oblasti využitia obnoviteľných zdrojov energie v poľnohospodárstve, pri spracovaní produktov, v lesnom hospodárstve a na vidieku,
- Vzdelávanie vo vyššie uvedených oblastiach v Bratislavskom kraji.

V súčasnosti sa kreje návrh spoločnej poľnohospodárskej politiky na obdobie rokov 2021-2027 (ďalej len SPP). Jednou z priorít novej SPP je aj podpora rozvoja poľnohospodárstva založeného na poznatkoch a inováciách, digitalizácia, výmena a prenos znalostí cez lepšie fungovanie poradenského systému. Napĺňaním týchto priorít v budúcnosti by malo byť základným predpokladom širšieho zapojenia sa pracovníkov agrosektoru do procesu ČŽV.

2.5 Závěry z analýzy

Trendy v oblasti vzdelávania s prepojením na trh práce je potrebné vnímať v kontexte ďalších faktorov ako sú globalizácia, proces urbanizácie, zmeny na úrovni vnímania rodiny, alebo využívanie nových technológií a digitalizácie. Ekonomická súťaž prináša orientáciu na vzdelávacie systémy silne prepojené s trhom práce a na zabezpečenie kvalifikovanej pracovnej sily s výrazným dôrazom na vedomostnú spoločnosť, informačno-komunikačné technológie a medzinárodný obchod. Tlak na masívne využívanie online technológií a orientácia na vedomostnú spoločnosť prináša nové výzvy v súvislosti s vytváraním pracovných príležitostí pre ľudí, ktorých pracovné miesta sú vysokým tempom digitalizácie a robotizácie ohrozené.

Kvalita odborného vzdelávania a prípravy je dlhodobo kritizovaná zo strany zamestnávateľov, čo potvrdzujú i výsledky Global Competitive Index pripravovaného Svetovým ekonomickým fórom, v rámci ktorého bola kvalita vzdelávacieho systému ohodnotená na 118. mieste z možných 137 a nedostatočná pripravenosť pracovnej sily bola uvedená medzi hlavné prekážky úspešného podnikania na Slovensku. Podľa zamestnávateľov stredoškolské odborné vzdelávanie a príprava v školách nedostatočne reaguje na aktuálne potreby trhu práce. Školy nedokážu pripraviť kvalifikovanú pracovnú silu v takej miere, aby bola schopná bezprostredne po ukončení štúdia priamo vstúpiť do pracovného procesu na konkrétnych pracovných pozíciách. Vedomosti absolventov nepokrývajú potreby praxe. V materiáli Učiace sa Slovensko sa konštatuje, že aktuálny model financovania škôl pri súčasnom demografickom poklese a nedostatku zdrojov na modernizáciu a vybavenie škôl, viedol k zmäkčeniu požiadaviek kladených na absolventov stredných škôl. Následkom toho vysoké školy kritizujú stredné školy za to, že musia absolventov doučovať a podniky vytykajú absolventom nedostatky znemožňujúce ich rýchle zapojenie sa do práce. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR poukazuje na skúsenosti zamestnávateľov, ktorí pri nástupe absolventov škôl do zamestnania kritizujú ich neochotu, nezáujem a nízku mieru vytrvalosti. Pri zamestnávaní mladých ľudí je tiež problémom nedostatok odborných zručností a praktických skúseností, zodpovednosť pri prístupe k práci a pracovná disciplína. Tieto konštatovania o kvalite odborného vzdelávania a prípravy pre potreby trhu práce platia všeobecne, ale aj v rámci rezortu pôdohospodárstva a rozvoja vidieka.

Slovenská populácia je jednou z najrýchlejšie starnúcich v celej Európskej únii. V roku 2030 bude na jedného dôchodcu prispievať ešte 1,38 pracujúcich, v roku 2060 však to bude už len 0,98 pracujúceho. Pomery v systéme výchovy a vzdelávania do veľkej miery závisia aj od vývoja vekovej štruktúry obyvateľstva. Zo strednodobého hľadiska sa slovenský vzdelávací systém bude musieť vysporiadať s absolútnymi poklesmi žiakov a študentov, čo samozrejme platí aj pre SOŠ v rezortnej pôsobnosti. Na druhej strane v sektore poľnohospodárstva ale aj potravinárstva v horizonte nasledujúcich rokov je potrebné počítať s náhradou pracovných síl, teda dopytom vyvolaným odchodom zamestnancov z trhu práce predovšetkým do starobného dôchodku, na čo sa je potrebné v rezorte pôdohospodárstva pripraviť.

V súvislosti so zamestnávaním ľudí s nízkou mierou kvalifikácie v rezorte je možné predpokladať negatívny trend, nakoľko štruktúra slovenského trhu práce, ale aj trhu práce v agrosektore, je nepomerne orientovaná na výrazný trend automatizácie a digitalizácie. Podľa odhadov OECD v období nasledujúcich 10-20 rokov bude približne 10 % pracovných miest na Slovensku ohrozených automatizáciou a ďalších približne 30 % bude významne zmenených smerom k zvýšeniu nárokov na odbornosť zamestnanca. Na prípravu odbornej pracovnej sily v agrorezorte schopnej zachytiť trend automatizácie a digitalizácie je potrebné sa pripraviť okrem iného aj kvalitným stredným odborným školstvom, reflektujúcim požiadavky automatizácie, digitalizácie a technologických zmien.

Miera nezamestnanosti na Slovensku dosiahla v roku 2017 historicky najnižšie hodnoty od roku 1991, avšak slovenský trh práce aktuálne trpí problémami štrukturálnej nezamestnanosti, kedy ponuka pracovnej sily nekorešponduje s dopytom, čo samozrejme platí aj pre rezort pôdohospodárstva. Štrukturálna nezamestnanosť je charakteristická štrukturálnymi zmenami v ekonomike, ktoré úzko súvisia najmä s technickým pokrokom, nerovnomernosťou medzi ponukou práce a dopytom po nej alebo zmenami preferencií spotrebiteľov. V súčasnosti v rámci rezortu pôdohospodárstva a rozvoja vidieka je najväčší nedostatok pracovnej sily v profesiách ako mechanik, opravár poľnohospodárskych strojov a zariadení, ošetrovateľ ošipaných, mäsiar údenár, pekár, cukrovinkár. Potreby pracovného trhu si vyžadujú optimalizáciu počtu SOŠ s prihliadaním na potreby regiónov. Študijné a učebné odbory s nedostatočným počtom absolventov pre potreby trhu práce si vyžadujú zvýšený nábor žiakov. Na druhej strane nezamestnanosť absolventov rezortných študijných odborov je potrebné riešiť a tak predchádzať problémom s uplatnením sa absolventov.

Problémom je však i kvalita pracovných miest, ktorá v ostatnom období ustupovala orientácii na kvantitu vytvorených pracovných príležitostí. Podľa metodiky hodnotenia kvality pracovných miest uplatňovanej OECD, Slovensko patrí do kategórie krajín vykazujúcich najhoršie hodnoty.

K riešeniu problémov v agrozozorte môže prispievať skvalitnenie materiálno-technického vybavenia škôl, rozšírenie duálneho vzdelávania a tiež kvalitný systém celoživotného vzdelávania. Materiálno-technické vybavenie škôl je možné budovať využitím dostupných finančných prostriedkov vrátane fondov EÚ. Podporovať zapojenie sa čo najväčšieho počtu zamestnávateľov a SOŠ v rezorte do systému duálneho vzdelávania. A v oblasti celoživotného vzdelávania ako bolo už vyššie spomenuté Slovensko zaostáva v porovnaní s priemerom EÚ ako i OECD, kde v roku 2017 dosiahlo Slovensko 3,4 % mieru účasti dospelých na celoživotnom vzdelávaní. Priemer EÚ bol takmer 11% a cieľ Európa 2020 je 15 %. Pritom CŽV je cesta ako zabezpečiť kvalitných, odborne fundovaných pracovníkov, ktorí budú pripravení čeliť novým výzvam vo svojom pracovnom zaradení.

3 Ciele

Z analýzy odborného vzdelávania a prípravy v rezorte pôdohospodárstva a rozvoja vidieka vyplynuli ciele a oblasti záujmu, na ktoré je potrebné sa zamerať v najbližšej budúcnosti a do týchto oblastí smerovať aktivity a činnosti s cieľom rozvoja odborného vzdelávania a prípravy:

1. zvýšenie kvality odborného vzdelávania a prípravy s cieľom zabezpečiť prepojenia systému výchovy a vzdelávania s potrebami ekonomiky a trhu práce,
2. modernizácia výchovy a vzdelávania,
3. Širšie zapojenie dospeléj populácie (vo veku 25 až 64 rokov) do systému celoživotného vzdelávania.

Za nástroje na zvýšenie kvality odborného vzdelávania a prípravy s cieľom zabezpečiť prepojenia systému výchovy a vzdelávania s potrebami ekonomiky a trhu práce považujeme najmä:

- zjednodušenie školskej legislatívy a tým zníženie administratívnej záťaže škôl,
- vytvorenie systému odborného a metodického riadenia v oblasti preneseného výkonu štátnej správy v regionálnom školstve vrátane podmienok na systematické vzdelávanie zamestnancov územnej samosprávy plniacich úlohy štátnej správy,
- vypracovanie analýzy siete stredných škôl a postupná optimalizácia siete stredných škôl s prihliadnutím na absolventskú mieru nezamestnanosti,

- zaviesť uplatniteľnosť absolventov na trhu práce ako zásadné kritérium zohľadňujúce otvorenie študijných a učebných odborov,
- pri schvaľovaní nových učebných a študijných odborov požadovať deklaráciu opodstatnenosti, modernizácie a inovatívnosti s prepojením na potreby trhu práce,
- zabezpečiť podporu a propagáciu učebných a študijných odborov a tým zlepšiť informovanosť žiakov a rodičov o benefitoch štúdia príslušných odborov,
- opätovné zavedenie pracovného vyučovania do učebných osnov základných škôl na opätovné nadobudnutie vzťahu k manuálnym zručnostiam,
- zvýšenie finančného ocenenia učiteľov na začiatku profesijnej kariéry a tým posilnenie statusu učiteľa,
- širšie zapojenie sa do systému duálneho vzdelávania,
- podpora prepojenia vzdelávania na stredných školách s praxou,
- realizácia efektívnej kariérnej výchovy a kariérneho poradenstva už na základných školách,
- rozšírenie možnosti vstupu zamestnávateľov do počiatočného a ďalšieho profesijného vzdelávania učiteľov odborných predmetov a majstrov odbornej výchovy podporou ich umiestnenia na stážach vo firmách,
- rozvíjať aktívnu spoluprácu subjektov zúčastnených v procese realizácie odborného vzdelávania a prípravy v rezorte,
- podporovať celoživotné vzdelávanie pre uplatnenie sa v rezortných profesiách,
- finančné, resp. iné zvýhodnenie zamestnávateľov ako kompenzácia vynaložených prostriedkov na praktickú prípravu žiakov.

Opatrenia na dosiahnutie modernizácie výchovy a vzdelávania:

- zníženie investičného dlhu stredných odborných škôl v nadväznosti na materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovno-vzdelávacej činnosti,
- doplnenie normatívneho spôsobu financovania stredných škôl o nové prvky (napr. umožnenie špecifických regionálnych stimulácií), ktoré zvýšia efektívnosť financovania škôl,
- využívanie analýz a prognóz v horizonte nasledujúcich 5, resp. 10 rokov v oblasti očakávaných budúcich potrieb zamestnancov, nezamestnanosti, počtu absolventov, počtu uvoľnených pracovných a jednotlivých pracovných odborov.

Za nástroje na širšie zapojenie dospeléj populácie (vo veku 25 až 64 rokov) do systému celoživotného vzdelávania považujeme najmä:

- zaviesť vhodné podporné nástroje na zvýšenie podielu dospeléj populácie na celoživotnom vzdelávaní,
- dopracovať systém uznávania výsledkov neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa,
- vypracovať analýzu príčin nízkeho podielu dospelého obyvateľstva vo vzdelávaní,
- pripraviť a uviesť do používania nový zákona o celoživotnom vzdelávaní.

4 Zásadné programové zmeny na dosiahnutie cieľov koncepcie

Na dosiahnutie cieľov koncepcie MPRV SR ako jeden zo subjektov koordinácie odborného vzdelávania a prípravy v rámci svojich kompetencií a pôsobnosti považuje za dôležité:

1. Analyzovať vývoj zamestnanosti:

- analyzovať všetky vplyvy na trh práce v odvetviach rezortu s cieľom identifikácie nových potrieb tak aby požiadavky praxe boli včas zabezpečené,
- analyzovať a vyhodnocovať uplatnenie absolventov na trhu práce v prvom, treťom a piatom roku po absolvovaní odbornej školy na základe údajov Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny SR.

2. Podporovať zmeny:

- podporovať legislatívne zmeny vedúce k lepšiemu financovaniu stredného odborného školstva podľa kritéria uplatnenie absolventov,
- podporovať štrukturálne zmeny vo vzdelávaní a v odbornej príprave žiakov s cieľom smerovania odbornej prípravy na praxou požadované profesie,

3. Propagovať vzdelávanie:

- propagovať vzdelávanie v rezortných odboroch a tak motivovať u mládeže záujem o profesie v rezorte,
- podporovať ďalšie vzdelávanie v rezorte pôdohospodárstva

4. Spolupracovať:

- v prípade potreby spolupracovať na tvorbe Národnej sústavy povolání, Národnej sústavy kvalifikácií a uznávaní neformálneho vzdelávania,
- v prípade potreby spolupracovať na sfunkčnení systému uznávania kvalifikácií a výsledkov ďalšieho vzdelávania aj mimo formálneho (školského) vzdelávania,
- v prípade potreby zabezpečiť prostredníctvom sektorovej rady monitorovanie diania na pracovných pozíciách tak, aby národná sústava povolání poskytovala relevantné impulzy pre zmeny vo formulácii vzdelávacích výstupov v dôsledku zmien technológií, organizácie a del'by práce na pracoviskách.

5 Pracovný postup na zabezpečenie zmien

Pri bode č. 1. Analyzovať vývoj zamestnanosti:

- zisťovanie informácií o potrebách trhu z analytických výstupov MPSVaR SR,
- údaje a informácie z dlhodobých prognóz účelne a racionálne využiť na efektívne rozhodovanie, Spolupráca MPRV SR s: MPSRaR SR, MŠVVaŠ SR, ŠIOV, VÚC.

Pri bode č. 2. Podporovať zmeny:

- presadzovať realizáciu duálneho vzdelávania v rezorte a širšie zapojenie zamestnávateľov do tohto systému,
- monitorovať materiálno-technickú vybavenosť Centier odborného vzdelávania a prípravy a podporovať ich modernizáciu,
- podporovať získavanie čiastočnej a úplnej kvalifikácie pre rezortné profesie neformálnym a informálnym vzdelávaním,
- podľa potreby v súlade s požiadavkami trhu práce znižovať duplicitu študijných a učebných odborov, ktoré sú v regionálnej blízkosti,
- vypracovávať odborné stanoviská pri zriaďovaní nových učebných a študijných odboroch,

- podporovať nové formy a metódy v rámci ČŽV (napr. e-learning).
Spolupráca MPRV SR s: MŠVVŠ SR, SOŠ, VÚC a zamestnávateľmi.

Pri bode č. 3. Propagovať vzdelávanie:

- v plnej miere využiť prostriedky v rámci PRV Opatrenia 1 Prenos znalostí a informačné akcie na vzdelávacie aktivity v rámci celoživotného vzdelávania a tým zabezpečiť širšiu účasť pracovníkov agrozozortu na celoživotnom vzdelávaní,
- využívať dostupné sociálne siete na propagáciu odborov vzdelávania v rezortnej pôsobnosti.
Spolupráca MPRV SR s: SOŠ, VÚC, PPA, samosprávne organizácie a vzdelávacie inštitúcie v rezorte.

Pri bode č. 4. Spolupracovať:

- v prípade potreby spolupracovať s inštitúciami v rezortnej pôsobnosti, ktoré majú v predmete činnosti oblasť vzdelávania,
- v prípade potreby spolupracovať na propagácii duálneho vzdelávania v rezorte,
- aktívne sa zúčastňovať na zasadnutiach Rady vlády SR pre odborné vzdelávanie a prípravu, jej pracovných skupín, Národnej Rady pre vzdelávanie a kvalifikáciu, rezortných sektorových rád,
- v prípade potreby spolupracovať na tvorbe súvisiacich právnych predpisov v oblasti ČŽV,
- v prípade potreby spolupracovať pri akceptácii dokladov o vzdelaní získaných v zahraničí pre rezortné profesie v súlade s NSK,
- nadväzovať vzťahy, komunikovať a spolupracovať so stavovskými a profesijnými organizáciami v rezortnej pôsobnosti, so sociálnymi partnermi, zamestnávateľmi a inými zainteresovanými subjektmi.
Spolupráca MPRV SR s: Rada vlády SR, SPPK, AKS, SPK, ZD a OS, vzdelávacie inštitúcie v rezorte.

6 Záver

Táto koncepcia je východiskovým materiálom, ktorý sa snaží zmapovať problematiku vzdelávania v oblasti pôdohospodárstva a rozvoja vidieka. Zároveň poskytuje prehľad o súčasnom stave, úrovni potrieb a perspektívach v oblasti vzdelávania v pôdohospodárstve a v rozvoji vidieka. Následne definuje ciele a opatrenia, ktoré umožnia efektívnejšie dosahovanie zámerov Programu rozvoja vidieka v oblasti posilnenia konkurencieschopnosti pôdohospodárstva a vyváženého územného rozvoja vidieka vrátane tvorby, resp. udržania pracovných miest. Je otvoreným materiálom, ktorý je prístupný zmenám a aktualizácii na základe zmien vonkajších podmienok, ktoré budú vplývať na vývoj jednotlivých odvetví rezortu – poľnohospodárstvo, potravinársky priemysel, lesné hospodárstvo.

7 Zoznam príloh

- PRÍLOHA č. 1:** Sieť stredných škôl.
- PRÍLOHA č. 2:** Školy zapojené do duálneho vzdelávania a Centrá odborného vzdelávania a prípravy v rezortnej pôsobnosti.
- PRÍLOHA č. 3:** Zoznam zamestnaní z Národnej sústavy povolání v rezortnej pôsobnosti.
- PRÍLOHA č. 4:** Grafické znázornenie absolventov prichádzajúcich na trh práce, dodatočnej potreby pracovných síl a z toho vyplývajúcej disparity vo vybraných skupinách odborov.
- PRÍLOHA č. 5:** Vzdelávacie programy akreditované podľa zákona č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní a o znení a doplnení niektorých zákonov v rezortnej pôsobnosti podľa jednotlivých krajov.
- PRÍLOHA č. 6:** Výsledky štatistického zisťovania prostredníctvom výkazu DAVL k 31. 12. 2016.